

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 8.5.2001
COM(2001) 252 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

**Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΚΔΗΜΟΚΡΑΤΙΣΜΟΥ ΣΤΙΣ
ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ**

1.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
2.	ΜΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΥΝΕΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΕΕ	6
3.	ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΚΔΗΜΟΚΡΑΤΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ ΔΙΑΛΟΓΟ ΚΑΙ ΣΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ.....	9
3.1.	Διάλογος με τρίτες χώρες	10
3.1.1	Περιφερειακοί και διμερείς διάλογοι και συμφωνίες εταιρικής σχέσης και συνεργασίας	10
3.1.2	Προσεγγίσεις για την έναρξη διαλόγου.....	11
3.1.3	Διάλογος με την κοινωνία των πολιτών	13
3.2.	Ένσωμάτωση της προώθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας στα προγράμματα βοήθειας της ΕΚ	13
4.	Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ (ΕΠΔΑΔ-ΕΙΔΗΡ).....	16
4.1	Η προστιθέμενη αξία της ΕΠΔΑΔ	17
4.2	Θέσπιση στρατηγικής για την ΕΠΔΑΔ	18
4.2.1	Θεματικές προτεραιότητες.....	19
4.2.2	Επικέντρωση σε ορισμένες χώρες.....	22
4.2.3	Ευελιξία	23
4.3	Συνεργασία με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών και άλλους διεθνείς οργανισμούς	23
5.	ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	24
6.	ΣΥΜΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	25

Παράρτημα 1 Ρυθμίσεις διαλόγου με τις γεωγραφικές περιοχές

Παράρτημα 2 Άξονες παρέμβασης

Παράρτημα 3 Κατάλογος συντομογραφιών

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά την τελευταία δεκαετία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕ) έχει εκδώσει σειρά ανακοινώσεων σχετικών με τα δικαιώματα του ανθρώπου και τον εκδημοκρατισμό¹. Στην παρούσα ανακοίνωση δεν επιχειρείται η επαναδιατύπωση της θεμελιώδους πολιτικής. Αντίθετα, επιδιώκεται η ένταξη αυτής της πολιτικής στο πλαίσιο της στρατηγικής προσέγγισης της Επιτροπής για τις εξωτερικές σχέσεις κατά τα επόμενα έτη. Οι αλλαγές του εξωτερικού περιβάλλοντος καθώς και οι εσωτερικές μεταρρυθμίσεις της Επιτροπής απαιτούν την επανεστίαση των στρατηγικών για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τη δημοκρατία προκειμένου να εξασφαλισθεί, ειδικότερα, η ενσωμάτωση αυτών των θεμάτων στο σύνολο των πολιτικών, των προγραμμάτων και των σχεδίων της Κοινότητας. Η θέσπιση των προτεραιοτήτων, των κατευθύνσεων, της συμβολής και των επιπτώσεων συνιστά τον κεντρικό άξονα του παρόντος εγγράφου. Η Επιτροπή επιθυμεί να κριθεί βάσει των επιδόσεων της όσον αφορά την επίτευξη των στόχων της πολιτικής της ΕΕ. Στην παρούσα ανακοίνωση περιγράφεται η πορεία που πρέπει να ακολουθηθεί.

Η βάση για τη δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) είναι σαφής. Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει να διατηρήσει τον οικουμενικό και αδιαίρετο χαρακτήρα των δικαιωμάτων του ανθρώπου - αστικών, πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών - όπως επιβεβαιώθηκε κατά την Παγκόσμια Διάσκεψη του 1993 για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στη Βιέννη. Επίσης, η ΕΕ υποστηρίζει την αρχή σύμφωνα με την οποία τα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών και των κοριτσιών αποτελούν αναπαλλοτρίωτο, αναπόσπαστο και αδιαίρετο μέρος των παγκόσμιων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως επιβεβαιώθηκε από τη Διακήρυξη του 1995 του Πεκίνου και το σχετικό πρόγραμμα δράσης. Η προστασία αυτών των δικαιωμάτων από κοινού με την προώθηση μίας πλουραλιστικής δημοκρατίας και την παροχή ουσιαστικών εγγυήσεων για το κράτος δικαίου και την καταπολέμηση της φτώχειας, συγκαταλέγονται στους βασικούς στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ - η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Μαΐου 1999 - επιβεβαιώνει στο άρθρο 6 ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση *‘βασίζεται στις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου, των θεμελιωδών ελευθεριών και του κράτους δικαίου, αρχών που είναι κοινές στα κράτη μέλη’*. Επίσης, στο άρθρο 49 επισημαίνεται ότι ο σεβασμός αυτών των αρχών συνιστά υποχρέωση των χωρών που έχουν υποβάλει αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ. Τέλος, στο άρθρο 7 καθιερώνεται μηχανισμός για την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση σοβαρών και επανειλημμένων παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου από τα κράτη μέλη της ΕΕ. Ο μηχανισμός αυτός ενισχύθηκε περαιτέρω με τη Συνθήκη της Νίκαιας η οποία συνήφθη το Δεκέμβριο του 2000. Με την εν λόγω συνθήκη, επεκτείνεται ο στόχος της προαγωγής του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, από την αναπτυξιακή συνεργασία σε όλα τα είδη συνεργασίας με τις τρίτες χώρες (Άρθρο. 181α της ΣΕΚ).

Η δράση της Επιτροπής στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων θα διέπεται από τη συμμόρφωση με τα δικαιώματα και τις αρχές που περιέχονται στο Χάρτη της ΕΕ για τα

¹ Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι εξωτερικές όψεις της πολιτικής για τα δικαιώματα του ανθρώπου, COM (95) 567 τελικό· Ένθεση του σεβασμού των δημοκρατικών αρχών και των δικαιωμάτων του ανθρώπου στις συμφωνίες μεταξύ της Κοινότητας και των τρίτων χωρών, COM (95) 216 τελικό· Εκδημοκρατισμός, κράτος δικαίου, σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου και χρηστή διακυβέρνηση: οι προκλήσεις της εταιρικής σχέσης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των χωρών ΑΚΕ, COM (98) 146 τελικό και Καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και του αντισιμιτισμού στις υποψήφιες για προσχώρηση χώρες, COM (99) 256 τελικό. Ανακοίνωση της Επιτροπής για την εκλογική βοήθεια και παρατήρηση από την ΕΕ COM (2000) 191 τελικό.

Θεμελιώδη Δικαιώματα που ανακοινώθηκε επίσημα στη σύνοδο της Νίκαιας τον Δεκέμβριο του 2000, δεδομένου ότι με αυτό τον τρόπο θα προωθηθεί η συνοχή μεταξύ των εσωτερικών και εξωτερικών στρατηγικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο εν λόγω Χάρτης καθιστά εμφανέστερη την εξέχουσα σημασία και το εύρος των θεμελιωδών δικαιωμάτων για τους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την εργασία κωδικοποίησης από διάφορες πηγές έμπνευσης, όπως η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, οι κοινές συνταγματικές παραδόσεις και διάφορες διεθνείς συμβάσεις.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι σε θέση να προωθήσει τη δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου. Επιδιώκει συνεχώς να βελτιώσει το δικό της δημοκρατικό σύστημα διακυβέρνησης. Η Επιτροπή πρόκειται να εκδώσει σύντομα λευκή βίβλο για αυτό το θέμα. Μεταξύ των διεθνών φορέων, και τα δεκαπέντε κράτη μέλη της Ένωσης συνιστούν κατά μοναδικό τρόπο δημοκρατίες που υποστηρίζουν τις ίδιες με βάση τη Συνθήκη αρχές στο πλαίσιο των εσωτερικών και εξωτερικών πολιτικών τους. Το γεγονός αυτό προσδίδει στην ΕΕ ουσιαστική πολιτική και ηθική βαρύτητα. Επιπροσθέτως, η ΕΕ, ως οικονομικός και πολιτικός φορέας παγκοσμίου διπλωματικού εύρους και με σημαντικό προϋπολογισμό, διαθέτει την απαιτούμενη επιρροή και δύναμη που μπορεί να χρησιμοποιήσει εν ονόματι του εκδημοκρατισμού και των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Από το 1992, η ΕΕ έχει συμπεριλάβει σε όλες τις συμφωνίες που έχει συνάψει με τις τρίτες χώρες ρήτρα που ορίζει τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας ως 'ουσιαστικό στοιχείο' των σχέσεων με την ΕΕ. Η ρήτρα αυτή είναι μοναδική στις διμερείς συμφωνίες. Η προσέγγιση αυτή, η οποία βασίζεται στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των δημοκρατικών αρχών και του κράτους δικαίου καθώς και στη χρηστή διακυβέρνηση, αναπτύχθηκε περαιτέρω στη συμφωνία του Κοτονού που υπεγράφη με τις χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ), τον Ιούνιο του 2000. Η εν λόγω προσέγγιση συνιστά σημαντικό βήμα στη διαδικασία ανάπτυξης των πολιτικών για τα ανθρώπινα δικαιώματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το Νοέμβριο του 2000, το Συμβούλιο και η Επιτροπή ενέκριναν σημαντική κοινή δήλωση για την αναπτυξιακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας², όσον αφορά την οποία το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (ΕΚ) εξέφρασε την ικανοποίησή του. Μαζί με τη μεταρρύθμιση της διαχείρισης της εξωτερικής βοήθειας, συνιστά νέο πλαίσιο για την υλοποίηση της αναπτυξιακής πολιτικής της ΕΚ. Η νέα αυτή αναπτυξιακή πολιτική στηρίζεται στην αρχή της αειφόρου, δίκαιης και συμμετοχικής ανθρώπινης και κοινωνικής ανάπτυξης. Η προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και της χρηστής διακυβέρνησης συνιστούν αναπόσπαστα τμήματα αυτής της πολιτικής.

Η μείωση της φτώχειας, που συνιστά βασικό στόχο της αναπτυξιακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, είναι δυνατόν να επιτευχθεί σε σταθερή βάση μόνον σε περίπτωση ύπαρξης λειτουργικών συμμετοχικών δημοκρατιών και υπεύθυνων κυβερνήσεων. Οι διεφθαρμένες και αυταρχικές κυβερνήσεις ενδέχεται να καταχρώνται την αναπτυξιακή βοήθεια είτε για τη διατήρηση μέτρων καταστολής είτε για ατομικό πλουτισμό εις βάρος του πληθυσμού. Τέτοιου είδους κυβερνήσεις προκαλούν επίσης συγκρούσεις και αστάθεια στην περιοχή τους. Οι πλουραλιστικές κυβερνήσεις που σέβονται τα δικαιώματα των μειονοτήτων είναι μάλλον απίθανο να προσφύγουν στον εθνικισμό, στην βία ή στην επιθετικότητα, τόσο σε εσωτερικό επίπεδο όσο και κατά των γειτόνων τους και άλλων χωρών. Οι συγκρούσεις και

² Κοινή δήλωση του Συμβουλίου και της Επιτροπής για την κοινοτική αναπτυξιακή πολιτική, της 10ης Νοεμβρίου 2000 διατίθεται στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: http://europa.eu.int/comm/development/lex/en/council20001110_en.htm.

η αστάθεια έχουν ανθρώπινο κόστος. Επίσης, είναι πιθανόν να επιβαρύνουν την ΕΕ, δεδομένου ότι συνιστά το μεγαλύτερο χορηγό βοήθειας και προσφιλή προορισμό των μεταναστών.

Η διαδικασία παγκοσμιοποίησης συμβάλλει στην ελευθερία, στη δικαιοσύνη και στην ευημερία. Ωστόσο, η παγκοσμιοποίηση έχει και τη σκοτεινή πλευρά της. Υπάρχει κίνδυνος να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ευημερία των ενδεέστερων και περισσότερο ευάλωτων ομάδων, να μην είναι δυνατόν για όλες τις χώρες και τους πληθυσμούς να δρέψουν τα ενδεχόμενα οφέλη της και να οδηγήσει στην ισοπέδωση των πολιτιστικών αξιών. Προκειμένου η διαδικασία παγκοσμιοποίησης να μην έχει σαν αποτέλεσμα τη διεύρυνση του χάσματος μεταξύ των δισεκατομμυρίων που αποκομίζουν οφέλη και αυτών που είναι εγκαταλελειμμένοι στην αθλιότητα και στη δυστυχία, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στα δικαιώματα των ευάλωτων ομάδων και στην ενίσχυση αυτών που απειλούνται με αποκλεισμό. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι σε θέση να συμβάλει σημαντικά στην εξεύρεση λύσεων σε αυτά τα προβλήματα. Μέσω της πολιτικής που εφαρμόζει για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό, η ΕΕ είναι δυνατόν να συμβάλει στην ανάδειξη της παγκοσμιοποίησης σε πραγματικά ολοκληρωμένη διαδικασία από την οποία δεν αποκλείεται κανείς.

Η ΕΕ οφείλει να ενθαρρύνει επίσης άλλους διεθνείς φορείς, όπως τις πολυεθνικές εταιρίες, να διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο στην προσπάθεια ενίσχυσης του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο και να χρησιμοποιήσουν τη συχνά σημαντική επιρροή που διαθέτουν στις αναπτυσσόμενες χώρες για να υποστηρίξουν παρά να υπονομεύσουν τις προσπάθειες αυτών των χωρών για την επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης. Αυτό αποβαίνει προς όφελος των ίδιων των εταιριών: οι χώρες που χαρακτηρίζονται από σταθερότητα και οι ελεύθερες κοινωνίες αποτελούν επίσης τον καλύτερο τόπο για την πραγματοποίηση επενδύσεων και την ανάληψη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Για το λόγο αυτό, η προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας αποτελεί επίσης ουσιαστικό συμπλήρωμα της στήριξης που παρέχει η ΕΕ στο πολυμερές εμπόριο και στη διευκόλυνση των επενδύσεων.

Στη κοινή δήλωση για την αναπτυξιακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας³ τονίζεται η ανάγκη επικέντρωσης της αναπτυξιακής συνεργασίας της ΕΚ σε ορισμένους τομείς. Στη δήλωση αυτή, η θεσμική ανάπτυξη (και, ειδικότερα, όσον αφορά τη δημοκρατία και τη χρηστή διακυβέρνηση) καθορίζεται ως στρατηγικός τομέας των κοινοτικών δραστηριοτήτων. Επίσης, στη δήλωση αυτή, η προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και τα δικαιώματα των παιδιών συγκαταλέγονται μεταξύ των αρχών που θα πρέπει να ενσωματώνονται στις δραστηριότητες συνεργασίας. Η δήλωση αυτή πολιτικής, από κοινού με τη τρέχουσα μεταρρύθμιση της διαχείρισης της εξωτερικής βοήθειας, αντιπροσωπεύουν νέο πλαίσιο για τις δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υπέρ της προαγωγής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του εκδημοκρατισμού.

Η παρούσα ανακοίνωση εντοπίζει **τρεις** τομείς δράσης στους οποίους η Επιτροπή μπορεί να διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο:

- προώθηση συνεκτικών και συνεπών πολιτικών υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του εκδημοκρατισμού. Αυτό αφορά τόσο τη συνοχή μεταξύ των πολιτικών της Ευρωπαϊκής

³ Η προσέγγιση που υιοθετήθηκε στο πρόγραμμα δράσης 2000 περιοριζόταν αρχικά στις δέκα υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Ωστόσο, μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Κάρντιφ, τον Ιούνιο του 1998, επεκτάθηκε στην Κύπρο και στην Τουρκία και στη συνέχεια στη Μάλτα, όταν αποφάσισε να ανανεώσει την αίτησή της για την προσχώρηση, το Φεβρουάριο του 1999.

Κοινότητας, όσο και μεταξύ αυτών των πολιτικών και άλλων δράσεων της ΕΕ, κυρίως στο πλαίσιο της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας. Εννοείται, επίσης, η ανάληψη συνεπούς και συμπληρωματικής δράσης από την ΕΕ και τα κράτη μέλη, ειδικότερα, προς την κατεύθυνση της προώθησης και της ενσωμάτωσης των δικαιωμάτων του ανθρώπου τόσο στην αναπτυξιακή όσο και σε άλλες επίσημες μορφές βοήθειας·

- Ανάδειξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του εκδημοκρατισμού σε ύψιστη προτεραιότητα στο πλαίσιο των σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τρίτες χώρες και υιοθέτηση μίας περισσότερο ενεργούς στρατηγικής, αξιοποιώντας, ειδικότερα, τις δυνατότητες που παρέχει ο πολιτικός διάλογος, το εμπόριο και η εξωτερική βοήθεια·
- υιοθέτηση μίας περισσότερο στρατηγικής προσέγγισης όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΕΠΔΔΑ), αντιστοιχίζοντας τα προγράμματα και έργα στο συγκεκριμένο τομέα με τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει η ΕΕ για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τη δημοκρατία.

Συνεπώς, η παρούσα ανακοίνωση επικεντρώνεται κυρίως, αλλά όχι αποκλειστικά, στο ρόλο της εξωτερικής βοήθειας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του εκδημοκρατισμού. Ανταποκρίνεται, επίσης, στο αίτημα που διατυπώθηκε στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κολωνίας, όσον αφορά την εξέταση της σκοπιμότητας ίδρυσης Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και τη Δημοκρατία.

Τα κεφάλαια 2 και 3 επικεντρώνονται σε χώρες άλλες από αυτές που έχουν αναγνωρισθεί ως υποψήφιες για προσχώρηση στην ΕΕ. Όσον αφορά τις υποψήφιες χώρες, ισχύει η προσέγγιση που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος δράσης 2000, βάσει των κριτηρίων προσχώρησης που θεσπίστηκαν το 1993 από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης. Σύμφωνα με αυτά τα κριτήρια, η προσχώρηση της εκάστοτε υποψήφιας χώρας προϋποθέτει "σταθερότητα των θεσμών οι οποίοι να εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα καθώς και το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων. Η εκπλήρωση των πολιτικών κριτηρίων της Κοπεγχάγης συνιστά προϋπόθεση της έναρξης των ενταξιακών διαπραγματεύσεων.

2. ΜΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΥΝΕΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΕΕ

Ο διατομεακός χαρακτήρας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του εκδημοκρατισμού απαιτεί σημαντικές προσπάθειες για την εξασφάλιση της συνέπειας και της συνοχής⁴. Οι δραστηριότητες της Κοινότητας δεν είναι δυνατόν να εξετασθούν ξεχωριστά από άλλες δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Συμβούλιο ζήτησε επίσης- 'την ενίσχυση του συντονισμού μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών'⁵-προκειμένου να αυξηθεί η συνέργεια μεταξύ της δράσης της Κοινότητας και της δράσης των κρατών μελών.

⁴ Η έκθεση της *Επιτροπής των Σοφών* τάχθηκε υπέρ μιας ενημερωμένης, συνεπούς, αξιόπιστης και αποτελεσματικής πολιτικής της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα. *Leading By Example - A Human Rights Agenda for the European Union for the Year 2000*, – European University Institute (Οκτώβριος 1998 – Έκθεση που ανατέθηκε από την ΕΚ με την ευκαιρία συμπλήρωσης 50 ετών από την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Διατίθεται στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.iue.it/AEL/events.htm>).

⁵ Συμπεράσματα του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων της 09.10.2000

Προκειμένου να προωθηθούν οι στόχοι όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό, η ΕΕ χρησιμοποιεί ευρύ φάσμα μέσων. Τα μέσα αυτά απορρέουν από τη δέσμευση της ΕΕ για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως επιβεβαιώθηκε από τη διακήρυξη του Χάρτη. Ορισμένα από αυτά τα μέσα εμπίπτουν στην παραδοσιακή διπλωματία και εξωτερική πολιτική, όπως τα *διαβήματα* και οι παρεμβάσεις ενώπιον των Ηνωμένων Εθνών, και οι κυρώσεις. Άλλα περιλαμβάνουν μέσα χρηματοδοτικής συνεργασίας καθώς και τη διεξαγωγή διμερούς διαλόγου. Μερικά είναι περισσότερο καινοτόμα και ενδεχομένως να μην έχουν αξιοποιηθεί πλήρως, ειδικότερα, τα κοινοτικά μέσα σε διάφορους τομείς πολιτικής όπως το περιβάλλον, το εμπόριο, η κοινωνία των πολιτών και η μετανάστευση, στο πεδίο εφαρμογής των οποίων είναι δυνατόν να ενταχθούν στόχοι σχετικοί με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό. Τα μέσα αυτά πρέπει να χρησιμοποιούνται κατά συνεκτικό τρόπο, προκειμένου να επιτευχθεί ο απαιτούμενος βαθμός συνέργειας και συνοχής και να εξασφαλισθεί η μέγιστη αποτελεσματική χρήση των πόρων για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης και του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του εκδημοκρατισμού σε παγκόσμιο επίπεδο. Η Επιτροπή, η οποία έχει αναλάβει από κοινού με το Συμβούλιο την υποχρέωση, που απορρέει από τη Συνθήκη (Άρθρο 3 ΣΕΕ), να εξασφαλίσει τη συνέπεια των εξωτερικών της δραστηριοτήτων στο σύνολό τους, οφείλει να μεριμνήσει ώστε τα διάφορα μέσα να χρησιμοποιούνται με συνεκτικό και συνεπή τρόπο. Η προσπάθεια αυτή πρέπει να αναληφθεί τόσο σε εσωτερικό επίπεδο, όσο και σε συνεργασία με τους βασικούς θεσμικούς εταίρους της Επιτροπής, ήτοι, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο.

Η πλήρης συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις πολιτικές που ακολουθούνται στον εν λόγω τομέα συμβάλλει στην εξασφάλιση της αυξημένης δημοκρατικής νομιμότητας. Το ΕΚ αναλαμβάνει ενεργή δράση όσον αφορά την παρουσίαση θεμάτων, τη διεξαγωγή συζητήσεων, και την έκδοση ψηφισμάτων για θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επίσης, διενεργεί τακτικά αποστολές σε τρίτες χώρες. Μέσω των διακοινοβουλευτικών αντιπροσωπειών, συμβάλλει σημαντικά στην ενθάρρυνση της ανάπτυξης δημοκρατικών κοινοβουλευτικών θεσμών σε τρίτες χώρες. Τέλος, διατηρεί τακτικές επαφές με οργανώσεις που ασχολούνται με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τους φορείς υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η Επιτροπή μπορεί να εξασφαλίσει καλύτερα τη συνοχή και τη συνέπεια των προσεγγίσεων του ΕΚ και της Επιτροπής ανταλλάσσοντας τακτικά απόψεις και ενσωματώνοντας, όταν κρίνεται σκόπιμο, τις προτεραιότητες του Κοινοβουλίου στην προσέγγιση της Επιτροπής. Δίνοντας συνέχεια στην ανακοίνωση για την Εκλογική Βοήθεια και Παρατήρηση, η Επιτροπή και το Κοινοβούλιο έχουν ήδη αρχίσει να προωθούν το συντονισμό των δραστηριοτήτων τους, κυρίως μέσω της συμμετοχής Μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΜΕΚ) σε αποστολές παρακολούθησης της ΕΕ. Οι υφιστάμενες επαφές είναι σκόπιμο να ενισχυθούν. Η Επιτροπή προτίθεται να προωθήσει τη συμμετοχή του Κοινοβουλίου σε συζητήσεις των προτεραιοτήτων προγραμματισμού της εξωτερικής βοήθειας όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό. Η Επιτροπή θα ενημερώνει τακτικά το Κοινοβούλιο σχετικά με τις δραστηριότητες που αναλαμβάνονται καθώς και για τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του βαθμού επίτευξης των στόχων.

Από κοινού με το Συμβούλιο και τα Κράτη Μέλη, η Επιτροπή βρίσκεται σε μοναδική θέση για να συνεισφέρει στην προώθηση της συνοχής μεταξύ των δραστηριοτήτων της Κοινότητας, της ΕΕ και των κρατών μελών. Επί παραδείγματι, ενώ η οργάνωση αποστολών της ΕΕ για την παρατήρηση των εκλογών απαιτεί απόφαση της Κοινότητας, η Επιτροπή οφείλει να εξασφαλίσει ότι οι αποφάσεις αυτές είναι συνεπείς με τις πολιτικές προτεραιότητες της ΕΕ και την ΚΕΠΠΑ. Επίσης, η Επιτροπή εξασφαλίζει, μέσω της συμβολής της σε συζητήσεις του Συμβουλίου και στην κατάρτιση θέσεων σε διεθνή φόρουμ, ότι οι θέσεις

αυτές αντικατοπτρίζουν την κοινοτική δράση καθώς και την ΚΕΠΠΑ. Η Επιτροπή συμμετέχει, από την πλευρά της Κοινότητας στην κατάρτιση της ετήσιας έκθεσης του Συμβουλίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα που θεσπίστηκε το 1999.

Η προσέγγιση του Συμβουλίου για την πολιτική στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του εκδημοκρατισμού είναι δυνατόν να μην έχει ενιαίο χαρακτήρα δεδομένου ότι τα θέματα αυτά αντιμετωπίζονται από γεωγραφικής και θεματικής απόψεως καθώς και στο πλαίσιο της ΕΚ και της ΚΕΠΠΑ. Η Επιτροπή μοιράζεται την ευθύνη με την Προεδρία και τα Κράτη Μέλη όσον αφορά την εξασφάλιση της συνέπειας των θέσεων.

Επιπροσθέτως, η Επιτροπή προεδρεύει των επιτροπών των Κρατών Μελών που έχουν επιφορτισθεί με την έγκριση των στρατηγικών και, σε ορισμένες περιπτώσεις, μεμονωμένων έργων στο πλαίσιο των μέσων συνεργασίας της Κοινότητας: Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης (ΕΤΑ), Τεχνική Βοήθεια στην Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών (Tacis), Ασία και Λατινική Αμερική (ALA), Μεσογειακές Χώρες (MEDA), Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΕΠΔΑΔ) κλπ. Η Επιτροπή πρέπει να διασφαλίσει ότι η προσέγγιση που υιοθετείται στο πλαίσιο αυτών των επιτροπών είναι συνεπής με τις θέσεις ΚΕΠΠΑ που λαμβάνονται από το Συμβούλιο και από κοινού με άλλες επιτροπές. Η Επιτροπή οφείλει να μεριμνά για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων προώθησης της συνοχής, επί παραδείγματι, εξασφαλίζοντας ότι οι επιτροπές είναι ενήμερες για όλα τα έγγραφα πολιτικής και προγραμματισμού που επηρεάζουν τον τομέα ενδιαφέροντός τους, (εξασφαλίζοντας συγχρόνως ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται από το κατάλληλο όργανο). Η Επιτροπή προτίθεται να προωθήσει την αμοιβαία ανταλλαγή πληροφοριών σχετικών με τις πολιτικές, τα προγράμματα και τα μεμονωμένα έργα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία προκειμένου να δημιουργήσει πλαίσιο βέλτιστης πρακτικής, να αξιοποιήσει τη χρήση των περιορισμένων χρηματοδοτικών και ανθρωπίνων πόρων και να μεγιστοποιήσει τον αντίκτυπο των έργων επί τόπου.

Σε επίπεδο χώρας και σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων (ΣΓΥ) του Οκτωβρίου του 2000 για την εξωτερική βοήθεια, οι αντιπροσωπείες της Επιτροπής οφείλουν να προωθούν συνεπή και συμπληρωματική δράση μέσω επιτόπιου συντονισμού και τακτικής αμφίδρομης ανταλλαγής πληροφοριών για τα προγράμματα συνεργασίας και τα έργα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό της ΕΚ και των κρατών μελών. Οι ανταλλαγές αυτές δεν θα πρέπει να περιορίζονται σε έργα αλλά να καλύπτουν θέματα πολιτικής και στρατηγικής που αφορούν την εκάστοτε χώρα.

Η έγκριση κοινοτικού πλαισίου συνεργασίας για τα έγγραφα εθνικής στρατηγικής, το Μάιο του 2000⁶, παρέχει στρατηγική βάση γι' αυτόν το συντονισμό. Χρησιμεύει επίσης σαν εργαλείο για την ίδια την Επιτροπή προκειμένου να υιοθετήσει μία περισσότερο συνεκτική και συνεπή σφαιρική προσέγγιση για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του εκδημοκρατισμού, προσφεύγοντας στα διάφορα χρηματοδοτικά μέσα που έχει στη διάθεσή της. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ασκήθηκε κριτική στις προηγούμενες δραστηριότητες δεδομένου ότι χαρακτηρίζονταν από κατακερματισμό και ασυνέπεια ακόμη και μεταξύ των χωρών και των περιφερειών. Τα έγγραφα εθνικής στρατηγικής ενθαρρύνουν την υιοθέτηση συστηματικότερης προσέγγισης απαιτώντας ανάλυση της κατάστασης σε κάθε χώρα όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα, τον εκδημοκρατισμό και το κράτος δικαίου.

⁶ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής για την κοινοτική συνεργασία: Πλαίσιο των εγγράφων εθνικής στρατηγικής, SEC(2000)1049 και, ειδικότερα, τμήμα B3 του τομέα της πολιτικής ανάλυσης http://europa.eu.int/comm/development/lex/en/sec2000_1049_0_en.htm.

Πέραν της προσέγγισης που έχει υιοθετήσει όσον αφορά τα προγράμματα συνεργασίας, η Επιτροπή, συνεπής με την υποχρέωση σεβασμού του Χάρτη της ΕΕ; θα διασφαλίσει ότι κατά τη διαμόρφωση άλλων πολιτικών θα αποφεύγονται συστηματικά οι τυχόν αρνητικές επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα και στον εκδημοκρατισμό και, στο μέτρο του δυνατού, οι πολιτικές θα προσαρμόζονται ώστε να έχουν θετικές επιπτώσεις. Οι ειδικότεροι τομείς πολιτικής στους οποίους θα δοθεί έμφαση είναι: η **Δικαιοσύνη και οι Εσωτερικές Υποθέσεις** συμπεριλαμβανομένων των θεμάτων **μετανάστευσης και ασύλου** και η **καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος**, η **κοινωνική πολιτική**, το **περιβάλλον**, η **έρευνα τα πολιτιστικά θέματα** και η **κοινωνία της πληροφορίας**. Πρόκειται να καταρτισθεί μεθοδολογία για την αξιολόγηση των επιπτώσεων βάσει της διεθνούς εμπειρίας, συμπεριλαμβανομένης της εμπειρίας που χρησιμοποιήθηκε για την προώθηση της ισότητας των φύλων.

Το **εμπόριο** και οι **επενδύσεις** συνιστούν τομείς στους οποίους, κατά τα τελευταία έτη, αναλήφθηκαν πολλές πρωτοβουλίες με στόχο την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συμμετείχε ενεργά σε αυτή την προσπάθεια⁷. Άλλοι βασικοί φορείς είναι οι κοινωνικοί εταίροι (επιχειρήσεις, συνδικαλιστικές οργανώσεις) και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις είναι συχνά οι μεγαλύτερες οργανώσεις μαζικής συμμετοχής στις χώρες εταίρους και αποτελούν τους "φύλακες" των διεθνών κανόνων εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας της συλλογικής οργάνωσης. Η ΕΕ πιστεύει ότι ο σεβασμός των κοινωνικών δικαιωμάτων και των κανόνων εργασίας οδηγεί σε σταθερή και δίκαιη κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Η ΕΕ ακολουθεί θετική στρατηγική προωθώντας την κοινωνική ανάπτυξη μέσω της παροχής κινήτρων και της θέσπισης μέτρων ανάπτυξης των ικανοτήτων παρά μέσω της επιβολής κυρώσεων. Η ΕΚ διαθέτει το δικό της μέσο που συνίσταται στην "κοινωνική ρήτρα κινήτρων", στο πλαίσιο του Συστήματος Γενικευμένων Προτιμήσεων (ΣΓΠ), το οποίο προβλέπει την παροχή πρόσθετων προτιμήσεων σε χώρες που τηρούν ορισμένα πρότυπα της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ)⁸. Η συμφωνία του Κοτονού ενθαρρύνει τη συνεργασία στους τομείς εμπορίου και θεμελιωδών προτύπων εργασίας. Η Επιτροπή συμμετέχει επίσης ενεργά στις συζητήσεις που διεξάγονται στο πλαίσιο της ΔΟΕ για τα θεμελιώδη πρότυπα εργασίας και στο πλαίσιο του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) για το ρόλο των πολυεθνικών εταιρειών.

Η Επιτροπή υποστηρίζει πολλές από τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται από άλλους οργανισμούς όσον αφορά την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ). Τον Ιούνιο του 2001, η Επιτροπή προτίθεται να εγκρίνει πράσινη βίβλο για την ΕΚΕ. Όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη θα κληθούν να διατυπώσουν απόψεις για την προστιθέμενη αξία μίας ευρωπαϊκής προσέγγισης που αποσκοπεί στην προώθηση όλων των θεμάτων της ΕΚΕ, συμπεριλαμβανομένης της εξωτερικής διάστασης.

3. ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΚΔΗΜΟΚΡΑΤΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ ΔΙΑΛΟΓΟ ΚΑΙ ΣΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Για να είναι αποτελεσματικός, ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστη ή κύρια συνιστώσα όλων των εξωτερικών

⁷ Έκθεση (Howitt) Α4-0508/98 του ΕΚ για τις προδιαγραφές της ΕΕ που διέπουν τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις οι οποίες δρουν σε αναπτυσσόμενες χώρες: προς έναν Ευρωπαϊκό Κώδικα Συμπεριφοράς.

⁸ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2820/98 του Συμβουλίου για την εφαρμογή πολυετούς συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από την 1η Ιουλίου 1999 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2001 ΕΕ αριθ. L 357, της 30.12.1998, σ. 0001 – 0112.

πολιτικών της ΕΕ. Αυτό σημαίνει ότι τα σχετικά θέματα θα πρέπει να ενσωματώνονται στον προγραμματισμό, στην κατάρτιση, στην υλοποίηση και στην παρακολούθηση των πολιτικών και προγραμμάτων καθώς και στο διάλογο που διεξάγει με τους εταίρους τόσο η Επιτροπή όσο και το Συμβούλιο.

3.1. Διάλογος με τρίτες χώρες

Τα κράτη είναι κυρίως υπεύθυνα για την υποστήριξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Είναι υπόλογα στους πολίτες τους και στη διεθνή κοινότητα καθώς και στα Ηνωμένα Έθνη για την ενδεχόμενη αδυναμία σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις χώρες τους. Συνεπώς, ο αποτελεσματικότερος τρόπος επίτευξης αλλαγών είναι η θέσπιση θετικής και εποικοδομητικής εταιρικής σχέσης με κυβερνήσεις, με βάση το διάλογο, τη στήριξη και την ενθάρρυνση. Η εταιρική αυτή σχέση πρέπει να αποσκοπεί στη βελτίωση της αμοιβαίας κατανόησης και του σεβασμού καθώς και στην προώθηση βιώσιμων μεταρρυθμίσεων. Ωστόσο, αναγκαία προϋπόθεση είναι η βούληση συνεργασίας των κρατών μελών. Η ΕΕ θα πρέπει, όταν είναι δυνατό, να ακολουθεί αυτή την τακτική αναγνωρίζοντας όμως ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι τρίτες χώρες ενδεχομένως να μην διακατέχονται από πραγματικό ενδιαφέρον για την πραγματοποίηση των μεταρρυθμίσεων μέσω του διαλόγου και των διαβουλεύσεων και, ως εκ τούτου, να κρίνεται σκόπιμη η επιβολή αρνητικών μέτρων. Αυτή είναι η βάση των συμφωνιών ουσιαστικών στοιχείων και των "ανασταλτικών ρητρών" της ΕΕ. Προτού η ΕΕ προβεί στην επιβολή κυρώσεων διερευνώνται όλοι οι τρόποι για την εξεύρεση λύσης.

3.1.1 Περιφερειακοί και διμερείς διάλογοι και συμφωνίες εταιρικής σχέσης και συνεργασίας

Η ΕΕ αναλαμβάνει πολιτικό διάλογο διαφορετικού βαθμού επισημότητας με όλες τις χώρες με τις οποίες διατηρεί σχέσεις. Σε πολλές περιπτώσεις, η βάση του διαλόγου για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία συνιστά τη ρήτρα 'ουσιαστικών στοιχείων' που περιλαμβάνεται σε όλες τις συμφωνίες με τρίτες χώρες της Κοινότητας από το 1992, που εφαρμόζονται τώρα σε πάνω από 120 χώρες⁹. Ακόμη και στις περιπτώσεις που δεν ισχύουν συμφωνίες που περιλαμβάνουν αυτή τη ρήτρα, ο πολιτικός διάλογος πρέπει να περιλαμβάνει τις διατάξεις της συνθήκης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία. Στο παράρτημα 1 παρέχονται περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τις ρυθμίσεις διαλόγου με τις γεωγραφικές περιφέρειες.

Οι ρήτρες "ουσιαστικών στοιχείων" προβλέπουν ότι ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών αρχών, όπως ορίζονται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΟΔΔΑ), διέπουν τις εσωτερικές και εξωτερικές πολιτικές των συμβαλλομένων μερών και συνιστούν 'ουσιαστικό στοιχείο' της συμφωνίας. Σε πλέον πρόσφατες συμφωνίες, η πρόβλεψη αυτή ενισχύεται με τελική διάταξη που αφορά την μη εκτέλεση της συμφωνίας. Σύμφωνα με αυτή τη διάταξη, πριν από τη λήψη "μέτρων" τα μέλη απαιτείται να προβαίνουν σε αμοιβαίες διαβουλεύσεις, εκτός ειδικών περιπτώσεων έκτακτης ανάγκης. Σε ερμηνευτική δήλωση ή και στην ίδια τη ρήτρα διευκρινίζεται ότι οι ειδικές περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης περιλαμβάνουν παραβάσεις ενός "ουσιαστικού στοιχείου" της συμφωνίας. Τα μέτρα αυτά είναι δυνατόν να περιλαμβάνουν, *μεταξύ άλλων*, τη διακοπή επαφών υψηλού επιπέδου καθώς και μεταβολές των προγραμμάτων συνεργασίας, όπως την αναβολή εκτέλεσης νέων έργων ή την προσφυγή σε διαφορετικά μέσα παροχής βοήθειας. Επί

⁹ Τυποποιημένη ρήτρα εγκρίθηκε από το Συμβούλιο το 1995. Η προσέγγιση της Επιτροπής περιγράφεται στην ανακοίνωσή της για την έκθεση του σεβασμού των δημοκρατικών αρχών και των δικαιωμάτων του ανθρώπου στις συμφωνίες μεταξύ της Κοινότητας και τρίτων χωρών (COM (95) 216 τελικό).

παραδείγματι, η ΕΕ είναι δυνατόν να διακόψει τη συνεργασία με τις κυβερνήσεις αλλά να συνεχίσει να υποστηρίζει τον τοπικό πληθυσμό μέσω έργων που εκτελούνται από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

Ωστόσο, το γεγονός ότι η ΕΕ, εμμένει στην ένταξη ρητρών ουσιαστικών στοιχείων, δεν σημαίνει ότι προτίθεται να ακολουθήσει προσέγγιση βασισμένη στην επιβολή κυρώσεων. Αντίθετα, επιθυμεί την προώθηση του διαλόγου και τη λήψη θετικών μέτρων, όπως η κοινή στήριξη για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα, η προσχώρηση σε διεθνείς συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα καθώς και η κύρωση και εφαρμογή αυτών καθώς και η πρόληψη κρίσεων μέσω της θέσπισης σταθερών και μακροπρόθεσμων δεσμών. Ο διάλογος για τα ανθρώπινα δικαιώματα που απορρέει τις εν λόγω ρήτρες θα πρέπει να είναι αμφίδρομος, ενώ η ΕΕ θα συμφωνήσει να συζητήσει επίσης θέματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό εντός των συνόρων της.

Λαμβάνοντας υπόψη το συμφέρον προώθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δύο πλευρών, ο διάλογος πρέπει επίσης να χρησιμοποιείται για την ανταλλαγή απόψεων για διάφορα θέματα που ενδεχομένως να μην αφορούν την εκάστοτε χώρα, όπως η θανατική ποινή, τα βασανιστήρια, ο ρατσισμός και η ξενοφοβία, τα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών, μεταξύ άλλων, προκειμένου να προωθηθεί η συνεργασία και η υποστήριξη θέσεων της ΕΕ σε διεθνή φόρουμ, συμπεριλαμβανομένου του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Επιπροσθέτως, μέσω του διαλόγου είναι δυνατόν να επιτευχθεί χρήσιμη ανταλλαγή απόψεων σχετικών με τη κατάσταση που επικρατεί όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα σε άλλες τρίτες χώρες, ειδικότερα στις περιπτώσεις που οι εταίροι είναι σε θέση να παράσχουν περισσότερες γνώσεις και εμπειρογνωμοσύνη.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι με τη συστηματικότερη ένταξη των θεμάτων που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία στον πολιτικό διάλογο, οι ρήτρες των ουσιαστικών στοιχείων θα αποκτήσουν ουσιαστικό περιεχόμενο και θα καταστεί δυνατό και για τα δύο μέρη να καθορίσουν τα αποτελεσματικότερα μέτρα που απαιτούνται για την προώθηση της πολιτικής και οικονομικής σταθερότητας. Η θέσπιση μακροπρόθεσμου διαλόγου για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό αποτελεί επίσης στοιχείο που συμβάλλει στη στρατηγική της ΕΕ για την πρόληψη των συγκρούσεων¹⁰. Ο διάλογος αυτός μπορεί να διαδραματίσει ρόλο έγκαιρης προειδοποίησης επισημαίνοντας προβλήματα τα οποία θα μπορούσαν μελλοντικά να οδηγήσουν σε βίαιες συγκρούσεις και να συμβάλει στην επίλυσή τους.

Σε όλες τις μορφές διαλόγου με τις τρίτες χώρες (εκτός των υποψηφίων για ένταξη χωρών που απολαμβάνουν ιδιαίτερου καθεστώτος), η Επιτροπή θα επιδιώξει στο μέλλον την εξασφάλιση της κάλυψης όλων των σχετικών θεμάτων που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, όταν αυτό δεν συμβαίνει ήδη. Αυτό αφορά τόσο το διάλογο της Επιτροπής, συμπεριλαμβανομένου του διαλόγου που διεξάγεται μέσω των αντιπροσωπειών όσο και το διάλογο που διεξάγεται σε θεσμική επίπεδο (σύννοδος της τρόικας, συμβούλια σύνδεσης).

3.1.2 Προσεγγίσεις για την έναρξη διαλόγου

Οι συζητήσεις μεταξύ της Επιτροπής και της εκάστοτε χώρας εταίρου πρέπει να συνδέονται ειδικότερα με την κατάρτιση του προγράμματος βοήθειας της ΕΚ. Ο διάλογος πρέπει να

¹⁰ Ανακοίνωση της Επιτροπής της 11ης Απριλίου 2001 για την πρόληψη των συγκρούσεων (COM (2001) 211)

ενθαρρύνει τις κυβερνήσεις των χωρών εταίρων να επιδιώκουν το στόχο της ειρήνης και της σταθερότητας ως αναπόσπαστο τμήμα των αναπτυξιακών τους σχεδίων και να εντοπίζουν τις δυνατότητες συμβολής της βοήθειας της ΕΚ στην επίτευξη αυτών των στόχων. Στο πλαίσιο των συζητήσεων πρέπει να εξετάζονται η διαδικασία κύρωσης των συμφωνιών για τα θεμελιώδη δικαιώματα και άλλων διεθνών συμφωνιών που αφορούν τα δικαιώματα (π.χ. των συμβάσεων της ΔΟΕ, και της σύμβασης για τη βιοποικιλότητα) και η αποτελεσματική εφαρμογή τους καθώς και η δυνατότητα εφαρμογής των συστάσεων των Ηνωμένων Εθνών. Με αυτόν τον τρόπο, λαμβάνεται υπόψη η αναπτυξιακή προτεραιότητα της ΕΚ που συνίσταται στην προώθηση της θεσμικής ανάπτυξης, της χρηστής διακυβέρνησης και του κράτους δικαίου.

Η ανάλυση της πολιτικής κατάστασης και των συνθηκών ασφαλείας που περιλαμβάνεται στα έγγραφα εθνικής στρατηγικής συνιστά το σημείο εκκίνησης. Το κοινό πλαίσιο των ΕΕΣ απαιτεί μία ευρύτερη ανάλυση, στην οποία λαμβάνεται υπόψη η περιφερειακή διάσταση, η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, π.χ των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων καθώς και των αστικών και πολιτικών δικαιωμάτων καθώς και οι σχετικοί πολιτιστικοί και κοινωνικοί παράγοντες με άμεσες επιπτώσεις στην πολιτική διαδικασία και στο ενδεχόμενο πρόκλησης συγκρούσεων και αστάθειας. Οι παράγοντες αυτοί περιλαμβάνουν θέματα που αφορούν τη δημοκρατική συμμετοχή (όπως το δικαίωμα ψήφου για όλους, οι ελεύθερες εκλογές, η ύπαρξη πολυκομματισμού, η ισότητα στην πρόσβαση στις πολιτικές δραστηριότητες και η συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων), τα ανθρώπινα δικαιώματα (όπως η προσχώρηση σε διεθνείς συνθήκες και συμβάσεις για τα δικαιώματα του ανθρώπου και την τήρηση των σχετικών υποχρεώσεων, η προστασία των ελευθεριών του πολίτη, περιλαμβανομένης της ελευθερίας έκφρασης και συνεύρεσης, η αποτελεσματική παρακολούθηση της κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων) και το κράτος δικαίου (περιλαμβανομένης της ύπαρξης ανεξάρτητης και αποτελεσματικής δικαιοσύνης και διαφανούς νομικού πλαισίου, της ισότητας των πολιτών έναντι του νόμου, της ύπαρξης αστυνομίας και δημόσιας διοίκησης που σέβονται το νόμο καθώς και της τήρησης των συμβατικών υποχρεώσεων).

Για την εξασφάλιση της επιτυχίας τους οι διάλογοι πρέπει να περιλαμβάνουν την από κοινού θέσπιση ορισμένων στόχων ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στην εκάστοτε χώρα. Η θέσπιση αυτών των στόχων είναι αναγκαία τόσο για την ΕΕ όσο και για τη χώρα εταίρο προκειμένου να εκτιμηθεί η συντελούμενη πρόοδος. Οι στόχοι αυτοί είναι δυνατόν να περιλαμβάνουν την κύρωση διεθνών συμβάσεων, την ειρηνική επίλυση των υφιστάμενων ή δυνητικών συγκρούσεων και τις συγκεκριμένες βελτιώσεις αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα ευάλωτων ομάδων. Υπάρχουν ορισμένοι διεθνώς αποδεκτοί δείκτες όπως αυτοί που έχουν θεσπισθεί από τη ΔΟΕ, τα Ηνωμένα Έθνη και το Συμβούλιο της Ευρώπης. Η Επιτροπή θα βασισθεί, κατά περίπτωση, σε αυτούς τους στόχους και, όταν υπάρχουν νέες εξελίξεις στο συγκεκριμένο τομέα, θα επανεκτιμά τη χρησιμότητά τους. Ωστόσο, η ΕΕ πρέπει να αποφεύγει τη μηχανιστική χρήση των δεικτών, ή να επιδιώκει τη σύγκριση και την κατάταξη των επιδόσεων των χωρών. Κάθε κατάσταση είναι διαφορετική. Οι τάσεις είναι περισσότερο σημαντικές από τα συγκεκριμένα αποτελέσματα. Στόχος της ΕΕ πρέπει να είναι η εφαρμογή συνεπούς προσέγγισης μεταξύ των χωρών και περιοχών και η αποφυγή των διπλών δεικτών.

Ο διάλογος πρέπει να είναι διαφανής. Η Επιτροπή οφείλει να αξιολογεί τις επιπτώσεις του διαλόγου και των σχετικών δραστηριοτήτων και να υποβάλει σχετικές εκθέσεις στο Κοινοβούλιο και στα κράτη μέλη.

3.1.3 *Διάλογος με την κοινωνία των πολιτών*

Η κοινωνία των πολιτών συμβάλλει σημαντικά στη διαμόρφωση πολιτικής για όλες τις περιοχές με τις οποίες η ΕΕ διατηρεί σχέσεις. Η συμφωνία του Κοτονού προσδίδει επισήμως στην κοινωνία των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των ΜΚΟ, αυξημένο ρόλο. Η Επιτροπή θα στηριχθεί στη μέχρι σήμερα εμπειρία και προτίθεται να συνεχίσει το διάλογο με την κοινωνία των πολιτών και τους ΜΚΟ για τα θέματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του εκδημοκρατισμού τόσο μέσω των αντιπροσωπειών της όσο και στις Βρυξέλλες, μεταξύ άλλων, μέσω της Ομάδας Επαφής για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα που συνεδριάζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Οι ανταλλαγές αυτές παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες και για τις δύο πλευρές και ενισχύουν την αμοιβαία κατανόηση. Θα πρέπει να πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της ευρύτερης προσέγγισης της Επιτροπής για το διάλογο με την κοινωνία των πολιτών. Ο διάλογος με τους φορείς χάραξης πολιτικής της Επιτροπής θα διευκολυνθεί, παραδείγματος χάρι, μέσω της μεγαλύτερης διαφάνειας της διαδικασίας χάραξης πολιτικής της Επιτροπής και της χρήσης του Διαδικτύου. Σε τοπικό επίπεδο, η Επιτροπή θα χρησιμοποιήσει το συντονιστικό της ρόλο για τη διεξαγωγή περιστασιακών συζητήσεων στρογγυλής τραπέζης με την κοινωνία των πολιτών και τα κράτη μέλη. Στο πλαίσιο αυτών των συζητήσεων, θα ήταν δυνατόν να καλυφθούν θέματα πολιτικής και να προσδιορισθούν τομείς στους οποίους η ΕΚ και τα κράτη μέλη είναι δυνατόν να παράσχουν ενδεχομένως στήριξη για την ενίσχυση της κοινωνίας των πολιτών.

Στα συμπεράσματα του Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 1998 ζητείται *‘η εξέταση της σκοπιμότητας διεξαγωγής τακτικών φόρουμ συζήτησης για τα ανθρώπινα δικαιώματα με συμμετοχή των θεσμικών οργάνων της ΕΕ καθώς και των εκπροσώπων ακαδημαϊκών ιδρυμάτων και ΜΚΟ’*. Μέχρι σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί τρία φόρουμ με συμμετοχή της Προεδρίας του Συμβουλίου¹¹ και ένα τέταρτο αναμένεται να διεξαχθεί το Μάιο του 2001.

Η Επιτροπή εκτιμά ότι αυτά τα φόρουμ διαδραμάτισαν χρήσιμο ρόλο και ότι, όταν έχουν την κατάλληλη σύνθεση, θα ήταν δυνατόν να αποτελέσουν το κεντρικό σημείο του διαλόγου της ΕΕ με τις ΜΚΟ για θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εκδημοκρατισμού. Ωστόσο, υπάρχει αναμφισβήτητη περιθώριο βελτίωσης της αποτελεσματικότητας και της αντιπροσωπευτικότητάς τους (μεταξύ άλλων, μέσω της ευρύτερης συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών), καθώς και της σαφέστερης διατύπωσης των στόχων τους. Συνεπώς, η Επιτροπή θα αξιολογήσει τα φόρουμ που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα και, με βάση την αξιολόγηση αυτή, θα προβεί σε διαβουλεύσεις με το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τις ίδιες τις ΜΚΟ σχετικά με την βέλτιστη μελλοντική στρατηγική. Η Επιτροπή θα διατυπώσει προτάσεις σχετικά με το ρόλο που θα ήταν δυνατόν να διαδραματίσουν τα φόρουμ κατά την εφαρμογή της προσέγγισης της παρούσας ανακοίνωσης.

3.2. **'Ενσωμάτωση' της προώθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας στα προγράμματα βοήθειας της ΕΚ**

Ο προϋπολογισμός των προγραμμάτων εξωτερικής βοήθειας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Phare, Tacis, ALA, MEDA, CARDS) ανέρχεται συνολικά σε 5 δισεκατομμύρια ευρώ περίπου ετησίως πέραν των πόρων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης για τις χώρες της

¹¹ Φόρουμ συζήτησης της ΕΕ, Βρυξέλλες, 30 Νοεμβρίου και 1 Δεκεμβρίου 1999 – Διάσκεψη της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα ‘Η ΕΕ και ο κεντρικός ρόλος των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Δημοκρατικών Αρχών στις σχέσεις με τρίτες χώρες’, Βενετία, 25-28 Μαΐου 2000 – Φόρουμ της ΕΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Παρίσι, 13 Δεκεμβρίου 2000.
http://europa.eu.int/comm/external_relations/human_rights/conf/index.htm.

Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (13,5 δισεκατομμύρια ευρώ στο πλαίσιο του 9ου ΕΤΑ, κατά τη διάρκεια του διαστήματος 2000-2007)¹². Η βοήθεια αυτή παρέχεται, *μεταξύ άλλων*, για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, μέσω προγραμμάτων που επικεντρώνονται πρωτίστως αλλά όχι αποκλειστικά στη βοήθεια που διατίθεται μέσω των κυβερνήσεων, το μεγαλύτερο μέρος της οποίας διοχετεύεται για την αντιμετώπιση των βασικών αιτιών της φτώχειας.

Με εξαίρεση το ΕΤΑ (το οποίο λειτουργεί στο πλαίσιο της συμφωνίας του Κοτονού), τα προγράμματα βασίζονται σε κανονισμούς του Συμβουλίου στους οποίους τα ανθρώπινα δικαιώματα και ο εκδημοκρατισμός ορίζονται ως αρχές ή προτεραιότητες, αν και σε διαφορετικό βαθμό. Η αναπτυξιακή πολιτική της ΕΚ επικεντρώνεται επίσης στις βασικές αιτίες της φτώχειας και βασίζεται στις αρχές της αειφόρου, δίκαιης και συμμετοχικής ανθρώπινης και κοινωνικής ανάπτυξης.

Τα χρηματοδοτικά μέσα υπέρ των υποψηφίων χωρών (ειδικότερα των χωρών Phare) συνιστούν ορθή βάση για τη συνεκτική αντιμετώπιση των προβλημάτων που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία. Όσον αφορά τα άλλα μέσα, η Επιτροπή προτίθεται να προωθήσει τις θετικές επιπτώσεις των προγραμμάτων βοήθειας της ΕΚ στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (περιλαμβανομένων των οικονομικών, των κοινωνικών και των πολιτιστικών δικαιωμάτων) και του εκδημοκρατισμού μέσω:

- της ένταξης αυτών των θεμάτων στο διάλογο για την κατάρτιση της εθνικής στρατηγικής όσον αφορά τη βοήθεια της ΕΚ (όπως αναφέρεται στο σημείο 3.1.2 ανωτέρω)
- της χρησιμοποίησης των εθνικών στρατηγικών για την επικέντρωση σε τομείς ή οριζόντιες παρεμβάσεις που αποσκοπούν στη βελτίωση των ευρύτερων συνθηκών διακυβέρνησης και στη συμπληρωματική χρήση του πλήρους φάσματος των υφιστάμενων μέσων της ΕΚ, όπως της ΕΠΔΑΔ (Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα) (βλέπε κατωτέρω) με στόχο την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του εκδημοκρατισμού
- της υποστήριξης της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στην αναπτυξιακή συνεργασία της ΕΚ, σύμφωνα με την προσέγγιση που προβλέπεται στη συμφωνία του Κοτονού και με βάση τις δυνατότητες των φορέων της κοινωνίας των πολιτών που συμμετέχουν στο διάλογο και στην υλοποίηση των προγραμμάτων
- της λήψης δραστικών μέτρων για την εφαρμογή συμμετοχικών προσεγγίσεων στο σχεδιασμό των προγραμμάτων και την αξιολόγηση, παρακολούθηση και προώθηση των επιπτώσεων των μεμονωμένων έργων και προγραμμάτων στα ανθρώπινα δικαιώματα
- της συνεκτίμησης των επιδόσεων στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (περιλαμβανομένων των οικονομικών, των κοινωνικών και των πολιτιστικών δικαιωμάτων), της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τις εθνικές χορηγήσεις στο πλαίσιο των βασικών προγραμμάτων συνεργασίας.

Η Επιτροπή θα εξετάσει τη δυνατότητα συστηματικής αξιολόγησης των επιπτώσεων των προγραμμάτων συνεργασίας, ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό,

¹² Επί παραδείγματι, από το 1997 έως το 2000, ποσό 182 εκατ. € διατέθηκε από τα προγράμματα ΕΤΑ για την άμεση υποστήριξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του εκδημοκρατισμού. Επιπλέον ποσό 115 εκατ. € διατέθηκε για την υποστήριξη της εκλογικής βοήθειας και παρατήρησης μεταξύ των ετών 1996 και 1999, εκ των οποίων 71 εκατ. € δαπανήθηκαν στην Αφρική (ορισμένα στο πλαίσιο του ΕΤΑ).

ούτως ώστε να αποφευχθούν οι αρνητικές επιπτώσεις και να ενισχυθούν οι θετικές. Επίσης, η Επιτροπή προτίθεται να μελετήσει την εμπειρία των κρατών μελών, των διεθνών οργανώσεων και άλλων χορηγών βοήθειας στο συγκεκριμένο τομέα καθώς και την προσέγγιση που ακολουθεί η Επιτροπή κατά την εκτίμηση των σχετικών με το φύλο επιπτώσεων καθώς και των επιπτώσεων στο περιβάλλον. Ακόμη και στις περιπτώσεις που τέτοιου είδους εκτιμήσεις των επιπτώσεων δεν είναι δυνατές, οι υπάλληλοι της Επιτροπής που ασχολούνται με τα προγράμματα βοήθειας χρειάζονται κατάρτιση και μεγαλύτερο βαθμό ευαισθητοποίησης όσον αφορά τα θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εκδημοκρατισμού για την εφαρμογή της νέας προσέγγισης που περιγράφεται ανωτέρω.

Κατά τη συνεργασία της με τις χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, η Επιτροπή έχει ήδη αρχίσει να εκτιμά την πρόοδο που συντελείται όσον αφορά την εφαρμογή των θεσμικών μεταρρυθμίσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία το κράτος δικαίου και τη χρηστή διακυβέρνηση ως στοιχείο καθορισμού των χορηγήσεων υπέρ των μεμονωμένων χωρών στο πλαίσιο της συνολικής χρηματοδοτικής δέσμης του ΕΤΑ. Στην ανακοίνωση 'Αναζωογόνηση της διαδικασίας της Βαρκελώνης' αναφέρθηκε ότι η ίδια προσέγγιση θα ακολουθηθεί και για το πρόγραμμα MEDA. Το μέτρο αυτό είναι ιδιαίτερα θετικό για την ενθάρρυνση της ανάληψης δράσης από τις κυβερνήσεις και η Επιτροπή προτίθεται να το επεκτείνει και σε άλλες περιοχές, προκειμένου να προωθηθεί μία συνεκτική προσέγγιση παγκοσμίως και να ενθαρρυνθούν τα κράτη μέλη να πράξουν το ίδιο.

Η Ανθρωπιστική Βοήθεια που παρέχεται από την Υπηρεσία Ανθρωπιστικής Βοήθειας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ECHO) αποσκοπεί στην ανακούφιση των ανθρωπίνων δοκιμασιών. Ο κανονισμός 1257/96 ορίζει σαφώς ότι οι "αποφάσεις της ΕΚ για την ανθρωπιστική βοήθεια πρέπει να λαμβάνονται κατά τρόπο αμερόληπτο και μόνο σε συνάρτηση με τις ανάγκες και τα συμφέροντα των θυμάτων". Συνεπώς, η ανθρωπιστική βοήθεια της ΕΚ παρέχεται σε όλα τα θύματα των κρίσεων, άνευ όρων, κατά τρόπο αμερόληπτο και ανεξαρτήτως των πολιτικών πεποιθήσεων. Η παροχή της βοήθειας δεν εξαρτάται από την κατάσταση που επικρατεί στη δικαιούχο χώρα αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ωστόσο, η Επιτροπή, μέσω της ECHO, υποχρεούται να εξασφαλίσει ότι οι ίδιες οι ανθρωπιστικές δραστηριότητες τηρούν και συμβάλλουν στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των θυμάτων των ένοπλων συγκρούσεων. Επίσης, αρχίζει να διαφαίνεται συναίνεση μεταξύ των ΜΚΟ που ασχολούνται με την ανθρωπιστική βοήθεια και των διεθνών οργανώσεων ότι η ένταξη της ανάλυσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον έγκαιρο προγραμματισμό των ανθρωπιστικών δραστηριοτήτων ενδέχεται να αμβλύνει τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις και πιθανώς να συμβάλει στην προστασία των δικαιωμάτων των θυμάτων.

Συνεπώς, η Επιτροπή έθεσε προσφάτως σε εφαρμογή μία 'προσέγγιση της ανθρωπιστικής βοήθειας που επικεντρώνεται στα ανθρώπινα δικαιώματα'. Η προσέγγιση αυτή έχει δύο συνιστώσες: οι δράσεις ανθρωπιστικής βοήθειας χρηματοδοτούνται σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης και τα θέματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα ενσωματώνονται στην ανθρωπιστική βοήθεια. Αυτό σημαίνει ότι από την 1η Φεβρουαρίου 2001, όταν υποβάλλονται σχέδια ανθρωπιστικής βοήθειας για χρηματοδότηση από την ECHO, οι εταίροι οφείλουν να εξηγήσουν τον τρόπο με τον οποίο οι δράσεις τους θα επηρεάσουν την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη συγκεκριμένη χώρα.

4. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ (ΕΠΔΑΔ-ΕΙΔΗΡ)

Στο πλαίσιο του κεφαλαίου Β7-7 του προϋπολογισμού, το οποίο από το 1994 είναι γνωστό ως Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΕΠΔΑΔ-ΕΙΔΗΡ), διατίθενται ετησίως 100 εκατομμύρια ευρώ περίπου για την υποστήριξη δράσεων στους τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και της πρόληψης των συγκρούσεων, οι οποίες θα υλοποιηθούν κυρίως σε συνεργασία με ΜΚΟ και διεθνείς οργανισμούς. Οι κανονισμοί 975/99 και 976/99¹³ παρέχουν τη νομική βάση.

Η ΕΠΔΑΔ αποτέλεσε αντικείμενο σειράς εκθέσεων του ΕΚ¹⁴ και αξιολογήσεων¹⁵. Στις εκθέσεις αυτές αναγνωρίστηκε, σε γενικές γραμμές, η θετική συμβολή της ΕΚ στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στην ανάπτυξη των δημοκρατικών διαδικασιών στις τρίτες χώρες. Ωστόσο, στις εκθέσεις αυτές αναφέρθηκε επίσης ότι η συμβολή της βοήθειας της ΕΚ, μέσω τόσο της ΕΠΔΑΔ όσο και των βασικών προγραμμάτων βοήθειας, μειώνεται εξαιτίας της έλλειψης επικέντρωσης στις προτεραιότητες καθώς και της περιορισμένης διάρκειας των δράσεων. Στις εκθέσεις αυτές τονίστηκε ότι οι θετικές επιπτώσεις της βοήθειας θα ήταν δυνατόν να αυξηθούν σημαντικά μέσω της ανάπτυξης μίας περισσότερο στρατηγικής προσέγγισης χρησιμοποίησης των διαθέσιμων κοινοτικών μέσων προς υποστήριξη των στόχων για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία. Η διαχείριση του προγράμματος αποτέλεσε επίσης αντικείμενο κριτικής.

Η Επιτροπή έχει ήδη αρχίσει τη μεταρρύθμιση της διαδικασίας προγραμματισμού και υλοποίησης της ΕΠΔΑΔ. Η ευρύτερη μεταρρύθμιση της εξωτερικής βοήθειας της ΕΚ αναμένεται εξάλλου να βελτιώσει σημαντικά την αποτελεσματικότητα αυτής της πρωτοβουλίας. Η διαχείριση της ΕΠΔΑΔ έχει καταστεί περισσότερο διαφανής, μεταξύ άλλων μέσω της τακτικής δημοσίευσης εκθέσεων για τις χρηματοδοτούμενες δράσεις¹⁶ και της θέσπισης κατευθυντηρίων γραμμών, τυποποιημένων μορφότυπων και εγγράφων αξιολόγησης των έργων στα οποία ορίζεται σαφώς ο τρόπος αξιολόγησης και επιλογής των έργων.

Κατά τη μελλοντική υλοποίηση της ΕΠΔΑΔ, η Επιτροπή θα βασισθεί στην εμπειρία που αποκτήθηκε κατά τα τελευταία χρόνια, σύμφωνα με το εγχειρίδιο της Επιτροπής για τη

¹³ Κανονισμοί (ΕΚ) αριθ. 975 και 976/99 του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου, ΕΕ αριθ. L 120 της 8ης Μαΐου 1999.

¹⁴ Έκθεση Lenz για τη θέσπιση ενιαίας συντονιστικής δομής στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με αρμοδιότητα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό, ΕΚ 220.735/τελικό, 4.12.97· Έκθεση Imbeni, όσον αφορά την έκθεση της Επιτροπής για την εφαρμογή ενεργειών προώθησης των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του εκδημοκρατισμού (για το 1995), COM (96) 0672 – C4 – 0095/97, ΕΚ 223.610/τελικό, 2.12.97· Έκθεση Roubatis COM(95) 0567 – C4 – 0568/95, ΕΚ 228.009/τελικό, της 6.11.98.

¹⁵ Βλέπε <http://europa.eu.int/comm/europeaid/evaluation/index.htm>, που περιλαμβάνει: Αξιολόγηση των πτυχών της αναπτυξιακής βοήθειας της ΕΕ στην περιοχή MED, COWI, Δανία, Νοέμβριος 1998· Αξιολόγηση της κοινοτικής βοήθειας σχετικά με τις θετικές δράσεις στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας στις χώρες ΑΚΕ, 1995–1999· Συμβουλευτικές Υπηρεσίες Franklin, Αύγουστος 2000. Αξιολόγηση του προγράμματος PHARE και TACIS: Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο (Sussex)/ISA Consult/GJW, Νοέμβριος 1997. Βλέπε, επίσης, την ειδική έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου 12/00 για τη διαχείριση από την Επιτροπή της στήριξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας σε τρίτες χώρες (ΕΕ αριθ. C 230, της 10.08.2000).

¹⁶ Εφαρμογή των μέτρων που αποσκοπούσαν στην προαγωγή του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών αρχών στις εξωτερικές σχέσεις (1996-1999)· COM (2000) 726 τελικό της 14.11.00. Λεπτομερής έκθεση των δραστηριοτήτων που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του προϋπολογισμού του 2000 θα δημοσιευθεί τον Ιούνιο του 2001.

Διαχείριση των Επιδοτήσεων του έτους 1998 στο οποίο καθορίζονται οι βασικές διαδικασίες που θα πρέπει να εφαρμοσθούν κατά τη δέσμευση και στη συνέχεια διάθεση των κονδυλίων του προϋπολογισμού. Το παρόν έγγραφο απαιτεί *μεταξύ άλλων*, την ευρεία δημοσίευση των διαθέσιμων επιχορηγήσεων και την “επίτευξη της επικέντρωσης μέσω του σαφούς καθορισμού του σκοπού των επιχορηγήσεων, όπως προκύπτει από τους στόχους πολιτικής και το επιθυμητό αποτέλεσμα”.

Επί του παρόντος, χρησιμοποιούνται τρία μέσα για την εφαρμογή της ΕΠΔΑΔ, τα οποία θα εξακολουθήσουν να αποτελούν τη βάση της προσέγγισης της ΕΚ. Αυτά είναι:

- **Προσκλήσεις υποβολής προτάσεων**, που περιλαμβάνουν τη δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα και στην ιστοσελίδα της Επιτροπής.
- **έργα μικρής κλίμακας** (<50,000 ευρώ σε διάστημα 12 μηνών), τα οποία διαχειρίζονται οι αντιπροσωπείες της Επιτροπής και ανατίθενται μέσω προσκλήσεων υποβολής προτάσεων σε τοπικό επίπεδο. Η διαχείριση τέτοιου είδους έργων θα επεκταθεί σε περισσότερες αντιπροσωπείες εφόσον αποκτήσουν μεγαλύτερη διαχειριστική ικανότητα σε τοπικό επίπεδο, στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της εξωτερικής βοήθειας.
- **στοχοθετημένα έργα**¹⁷, τα οποία εκτελούνται για την επίτευξη στόχων πολιτικής που δεν είναι δυνατόν να συμπεριληφθούν σε προσκλήσεις υποβολής προτάσεων ή σε μικρής κλίμακας έργα, και τα οποία επιλέγονται βάσει διαφανών δημοσιευμένων κατευθυντηρίων γραμμών.

Η Επιτροπή θα προβεί, επίσης, στην αποτελεσματικότερη αξιολόγηση των δραστηριοτήτων που αναλαμβάνονται και των επιπτώσεών τους, μεταξύ άλλων, μέσω της τακτικής ανταλλαγής εμπειρίας με την Επιτροπή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Δημοκρατία των κρατών μελών εξετάζοντας τόσο τις δραστηριότητες της ΕΚ όσο και τις διμερείς δραστηριότητες προκειμένου να επιτευχθεί συνέργεια και βελτίωση της υλοποίησής τους. Επίσης, θα συνεχισθεί η προσπάθεια καθορισμού δεικτών επιπτώσεων.

4.1 Η προστιθέμενη αξία της ΕΠΔΑΔ

Παρά τις προγραμματιζόμενες ή υλοποιούμενες βελτιώσεις, υπάρχει ακόμη ανάγκη ανάπτυξης στρατηγικότερης προσέγγισης για την ΕΠΔΑΔ και τη σχέση της με άλλα μέσα, σύμφωνα με τις συστάσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Η στρατηγική για την ΕΠΔΑΔ πρέπει να βασισθεί στην προστιθέμενη αξία της όσον αφορά την προώθηση των στόχων για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό. Σε σύγκριση με **άλλα μέσα της ΕΚ**, η στρατηγική αυτή:

- συμπληρώνει τα προγράμματα της ΕΚ τα οποία υλοποιούνται από κοινού με κυβερνήσεις (ETA, Tacis, ALA, MEDA, CARDS, Phare, κλπ.) από την άποψη ότι μπορεί να εφαρμοσθεί από διάφορους εταίρους, ειδικότερα, ΜΚΟ και διεθνείς οργανισμούς. Επιπροσθέτως, συνιστά μία μορφή 'κεφαλαίου επιχειρηματικού κινδύνου για τα ανθρώπινα δικαιώματα', καθιστώντας δυνατή την ανάληψη πρωτοβουλιών σε πειραματική ή δοκιμαστική βάση προτού αναληφθούν από τις κυβερνήσεις σε ευρύτερη κλίμακα·

¹⁷ Όλα τα έργα που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο της ΕΠΔΑΤ, περιλαμβανομένων αυτών που επιλέγονται μέσω προσκλήσεων υποβολής προτάσεων, αποσκοπούν στην επίτευξη συγκεκριμένων στόχων. Με τον όρο 'στοχοθετημένα έργα' νοούνται τα έργα που χρηματοδοτούνται με πρωτοβουλία της Επιτροπής βάσει συγκεκριμένων προτεραιοτήτων

- είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί δίχως τη συγκατάβαση των κυβερνήσεων υποδοχής ή όταν δεν υπάρχει δυνατότητα συμμετοχής στα βασικά προγράμματα της ΕΚ για άλλους λόγους, όπως παραδείγματος χάρη όταν έχει διακοπεί η εφαρμογή τους·
- συνιστά βασικό συμπλήρωμα των στόχων της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της ΕΕ στους τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του εκδημοκρατισμού και της πρόληψης των συγκρούσεων. Σε ορισμένες περιοχές, παρέχει τη μοναδική νομική βάση για συγκεκριμένες δραστηριότητες όπως η προώθηση των πολιτικών και των αστικών δικαιωμάτων, η παρακολούθηση των εκλογών και οι πρωτοβουλίες για τη διευθέτηση των συγκρούσεων¹⁸..

Η βασική προστιθέμενη αξία της ΕΠΔΑΔ σε σχέση με τη στήριξη άλλων χορηγών βοήθειας στο συγκεκριμένο τομέα είναι ότι:

- καθορίζεται από κοινού με την ΕΕ και αντικατοπτρίζει και προωθεί τις αξίες της, συμπεριλαμβανομένων του θεσμοθετημένου πολυμερούς συστήματος, των θεμελιωδών δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου καθώς και του σεβασμού των μειονοτήτων·
- παρέχει επιχορηγήσεις που θεωρούνται ότι έχουν την πολιτική στήριξη της ΕΕ. Με αυτόν τον τρόπο καθίσταται ορισμένες φορές δυνατή η προστασία των ενδεχομένων ευάλωτων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών έναντι καταπιεστικών κυβερνήσεων·
- είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί για την ανάληψη μεγαλύτερου πολιτικού κινδύνου σε σχέση με τη στήριξη που παρέχεται από κράτη μέλη με εμπορικά ή πολιτικά συμφέροντα·
- αναγνωρίζεται ως αμερόληπτη, ιδίως σε σχέση με άλλους εθνικούς χορηγούς βοήθειας·
- είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί για την προώθηση πρωτοβουλιών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό σε περιφερειακή βάση, αντικατοπτρίζοντας το χαρακτήρα της ΕΕ ως οργανισμού προσηλωμένου στην περιφερειακή ολοκλήρωση καθώς και την ύπαρξη συμφωνιών μεταξύ της ΕΕ και περιφερειακών ομάδων.

4.2 Θέσπιση στρατηγικής για την ΕΠΔΑΔ

Η ΕΠΔΑΔ είναι σκόπιμο να έχει μία περισσότερο στρατηγική, μακροπρόθεσμη και βασισμένη σε προτεραιότητες προσέγγιση προκειμένου να ενισχυθούν τα οφέλη της και η αποτελεσματικότητά της εν όψει του συγκριτικά περιορισμένου προϋπολογισμού και των διαθέσιμων πόρων για τη διαχείρισή της. Η στρατηγική της ΕΠΔΑΔ θα πρέπει να έχει **τρεις** συνιστώσες:

- (1) περιορισμένο αριθμό θεματικών προτεραιοτήτων που επιλέγονται βάσει της προστιθέμενης αξίας της ΕΠΔΑΔ και που ενδεχομένως να πρέπει να αντιμετωπισθούν σε όλες τις χώρες εκτός της ΕΕ. Όσον αφορά αυτά τα θέματα, η Επιτροπή θα επιδιώξει να θεσπίσει συγκεκριμένο ρόλο για την ίδια, όχι μόνο στο εσωτερικό της ΕΕ αλλά και στη διεθνή σκηνή·
- (2) τον καθορισμό ορισμένων χωρών επικέντρωσης, που επιλέγονται σύμφωνα με τις πολιτικές και αναπτυξιακές προτεραιότητες της ΕΕ και την ιδιαίτερη προστιθέμενη αξία της ΕΠΔΑΔ για την επίτευξή τους·

¹⁸ Ανακοίνωση για την πρόληψη των συγκρούσεων, της 11ης Απριλίου 2001 (COM (2001) 211).

(3) τη δυνατότητα ευελιξίας προκειμένου να καταστεί δυνατό για την ΕΕ να ανταποκριθεί σε επείγουσες και απρόβλεπτες ανάγκες.

Οι προτεραιότητες που καθορίζονται μέσω της στρατηγικής αυτής προσέγγισης θα αποτελέσουν τη βάση του ετήσιου προγράμματος που υποβάλλεται στην Επιτροπή των κρατών μελών για εξέταση. Το εν λόγω πρόγραμμα αναθεωρείται σε ετήσια βάση και οι προτεραιότητες - τόσο οι θεματικές όσο και οι εθνικές - είναι δυνατόν να προσαρμοσθούν καταλλήλως. Επίσης, το ετήσιο πρόγραμμα θα αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθώς και στο πλαίσιο του ετησίου φόρουμ συζήτησης για τους ΜΚΟ που ασχολούνται με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

4.2.1 Θεματικές προτεραιότητες

Οι προτεραιότητες θα πρέπει να καθορισθούν από την άποψη των **θεμάτων** ή **ζητημάτων** που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση συγκεκριμένων μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων. Οι προτεραιότητες δεν θα πρέπει να καθορισθούν με βάση τις **δραστηριότητες**, όπως η κατάρτιση για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι δραστηριότητες αυτές αποτελούν μέσα συμβολής στην αντιμετώπιση αυτών των θεμάτων αλλά δεν αποτελούν αυτοσκοπό. Δεν θα πρέπει επίσης να καθορισθούν υπό το πρίσμα των **ομάδων στόχων**. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η ΕΚ επιθυμεί να ενισχύσει τις θετικές επιπτώσεις στα δικαιώματα ορισμένων ομάδων (επί παραδείγματι, των γυναικών, των παιδιών και των ιθαγενών πληθυσμών), αυτό θα πρέπει να γίνει κατά το σχεδιασμό των έργων και τη χάραξη μεθοδολογίας επιλογής. Ειδικότερα, και σύμφωνα με τη Δήλωση Αναπτυξιακής Πολιτικής της ΕΚ, η Επιτροπή οφείλει να εξασφαλίσει την προώθηση της ισότητας των φύλων, και της ένταξης των δικαιωμάτων των παιδιών σε όλες τις θεματικές προτεραιότητες που προωθούνται στο πλαίσιο της ΕΠΔΑΔ. Η ίδια προσέγγιση εφαρμόζεται στα δικαιώματα των ιθαγενών πληθυσμών, σύμφωνα με το έγγραφο εργασίας της Επιτροπής και το ψήφισμα του Συμβουλίου, στα οποία ζητείται η ενσωμάτωση του σεβασμού των δικαιωμάτων των ιθαγενών πληθυσμών, ως οριζόντιο θέμα, σε όλα τα επίπεδα αναπτυξιακής συνεργασίας, περιλαμβανομένου του διαλόγου σε θέματα πολιτικής¹⁹.

Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι ορισμένες ομάδες, όπως τα παιδιά και ο ιθαγενής πληθυσμός, είναι ιδιαίτερα ευάλωτες. Ωστόσο, η Κοινότητα, υπογραμμίζοντας ορισμένους στόχους για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, πρέπει να επικεντρώσει τη δράση της στην αντιμετώπιση των βασικών αιτιών των προβλημάτων και όχι των συμπτωμάτων.

Στις περιπτώσεις που είναι σκόπιμο, θα δοθεί ώθηση σε έργα με περιφερειακή διάσταση, αντικατοπτρίζοντας την προστιθέμενη αξία της ΕΕ καθώς και την πολιτική της ΕΕ για την ενθάρρυνση του περιφερειακού συντονισμού και της ολοκλήρωσης.

Η Επιτροπή προτείνει τις ακόλουθες **τέσσερις** θεματικές προτεραιότητες για το πρόγραμμα της ΕΠΔΑΔ για το έτος 2002 και μεσοπρόθεσμα:

(1) Στήριξη για την ενίσχυση του εκδημοκρατισμού, της χρηστής διακυβέρνησης και του κράτους δικαίου

Η στήριξη αυτή πρέπει να επικεντρωθεί στη συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών για την προώθηση της μεγαλύτερης συμμετοχής του πληθυσμού σε όλα τα επίπεδα της διαδικασίας

¹⁹ Ψήφισμα του Συμβουλίου για τους ιθαγενείς πληθυσμούς στο πλαίσιο της αναπτυξιακής συνεργασίας της Κοινότητας και των κρατών μελών, 30 Νοεμβρίου 1998, το οποίο εγκρίθηκε βάσει του εγγράφου εργασίας της Επιτροπής για τους ιθαγενείς πληθυσμούς, της 11ης Μαΐου 1998 (SEC (1998) 773). Η Επιτροπή θα υποβάλει έκθεση σχετική με τη συνέχεια που δόθηκε στο ψήφισμα το 2001.

λήψης αποφάσεων, περιλαμβανομένης της ισότιμης συμμετοχής των γυναικών και των ανδρών καθώς και των ομάδων με διαφορετική ταυτότητα (εθνότητα, θρησκεία κλπ.), της προώθησης πλουραλιστικών πολιτικών διαδικασιών, ανεξάρτητων μέσων ενημέρωσης, ανεξάρτητου και λειτουργικού συστήματος δικαιοσύνης, των δικαιωμάτων ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι και του συνέρχεσθαι και της στήριξης των εκλογικών διαδικασιών περιλαμβανομένης της παρακολούθησης των παρατηρητών σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο ΕΕ.

Μία ακμάζουσα κοινωνία των πολιτών, ικανή να στηριχθεί σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο νομικό σύστημα, συμβάλλει σημαντικά στην ύπαρξη υπεύθυνων κυβερνήσεων και στην αποφυγή των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ενδυνάμωση και η ενίσχυση των ατόμων και της κοινωνίας των πολιτών, μεταξύ άλλων, μέσω της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της ευαισθητοποίησης καθώς και της προάσπισης όλων των δικαιωμάτων, περιλαμβανομένων των κοινωνικών, των οικονομικών και των πολιτιστικών, συμπληρώνουν σε μεγάλο βαθμό τα προγράμματα βοήθειας με τις κυβερνήσεις, ιδίως αυτά που αφορούν τη χρηστή διακυβέρνηση, τη θεσμική ανάπτυξη, το κράτος δικαίου και τη μείωση της φτώχειας. Η στήριξη που παρέχεται μέσω της ΕΠΑΑΔ δεν θα πρέπει να επικαλύπτει τα βασικά προγράμματα που εκτελούνται επί του παρόντος με τις κυβερνήσεις, αν και οι αναλαμβανόμενες δραστηριότητες είναι δυνατόν να συμβάλουν σε μελλοντικά προγράμματα που θα αναληφθούν από κοινού με τις κυβερνήσεις. Τα έργα μικρής κλίμακας τα οποία αποτελούν αντικείμενο διαχείρισης σε τοπικό επίπεδο συνιστούν ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο για την επίτευξη αυτής της προτεραιότητας. Στις περιπτώσεις που η κοινωνία των πολιτών είναι ιδιαίτερα ανίσχυρη και χρειάζεται υποστήριξη - επί παραδείγματι, υπό συνθήκες δικτατορικών καθεστώτων ή στις περιόδους που έπονται τέτοιων καθεστώτων - οι τοπικές ΜΚΟ δεν είναι σε θέση να ζητήσουν χρηματοδότηση από τις Βρυξέλλες.

Η υποστήριξη μέτρων που διευκολύνουν την ειρηνική δημοκρατική συμφιλίωση ομάδων συμφερόντων και τη διευθέτηση των διαφορών είναι σημαντική για την πρόληψη των συγκρούσεων όπως επίσης η κατάρτιση σε θέματα κράτους δικαίου και, ειδικότερα, ανθρωπιστικού δικαίου.

Η εκλογική βοήθεια και παρατήρηση αποτελεί τομέα αυξανόμενης στήριξης της ΕΚ, εξαιτίας τόσο της κεντρικής σημασίας των εκλογών για τον εκδημοκρατισμό όσο και ως αντανάκλαση της προστιθέμενης αξίας μίας συντονισμένης παρουσίας της ΕΕ κατά την εκλογική παρατήρηση.

(2) Δραστηριότητες υπέρ της κατάργησης της θανατικής ποινής

Η προσήλωση της ΕΕ στην κατάργηση της θανατικής ποινής επιβεβαιώθηκε στο άρθρο 2 του Χάρτη της ΕΕ. Η κατάργηση της θανατικής ποινής αποτελεί προϋπόθεση για τις χώρες που επιθυμούν να προσχωρήσουν στην ΕΕ. Η πολιτική υπέρ της κατάργησης της θανατικής ποινής συνιστά φιλόδοξη πολιτική που ακολουθεί η ΕΕ στο πλαίσιο διεθνών φόρουμ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και του διαλόγου με όλες τις χώρες, ασχέτως του χαρακτήρα των σχέσεων της ΕΕ με αυτές. Αποτελεί τομέα στον οποίο ηγείται η ΕΕ ενώ άλλοι χορηγοί βοήθειας είναι λιγότερο ενεργοί. Η υποστήριξη της κατάργησης της θανατικής ποινής πρέπει να περιλαμβάνει έργα που προορίζονται να περιορίσουν την προσφυγή σε αυτή, επί παραδείγματι, μέσω της προώθησης συζητήσεων σε κυβερνητικό επίπεδο και επίπεδο κοινωνίας των πολιτών σχετικά με την αναποτελεσματικότητά της ως όργανο καταστολής του εγκλήματος.

(3) Υποστήριξη της καταπολέμησης των βασανιστηρίων και της ατιμωρησίας και για την σύσταση διεθνών δικαστηρίων και ποινικών δικαστηρίων

Η προσήλωση της ΕΕ στην καταπολέμηση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων και εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης επιβεβαιώθηκε στο άρθρο 4 του Χάρτη της ΕΕ. Οι κοινοτικές κατευθύνσεις όσον αφορά την καταπολέμηση των βασανιστηρίων έχουν εγκριθεί²⁰. Τα προγράμματα βοήθειας πρέπει να τις συμπληρώσουν. Η Επιτροπή έχει διαθέσει σημαντικούς πόρους για δραστηριότητες που σχετίζονται με τα βασανιστήρια, συμπεριλαμβανομένης της αποκατάστασης των θυμάτων των βασανιστηρίων. Η πολιτική προστασία που παρέχεται με τη στήριξη της ΕΕ μπορεί να είναι σημαντική για τις ΜΚΟ που έχουν αναλάβει δράση στον ευαίσθητο αυτό τομέα. Επιδιώκοντας να αποτελέσει φορέα αλλαγής, η ΕΕ πρέπει να εξασφαλίσει ότι θα επικεντρώσει όσο το δυνατό τις προσπάθειές της στην πρόληψη, μεταξύ άλλων, μέσω της εκπαίδευσης σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της αστυνομίας και άλλων πιθανών οργάνων επιβολής βασανιστηρίων.

Η ΕΕ υποστηρίζει σθεναρά την ίδρυση διεθνών δικαστηρίων καθώς και του διεθνούς ποινικού δικαστηρίου. Η αντιμετώπιση της ατιμωρησίας είναι σημαντικός παράγοντας για την πρόληψη, την διευθέτηση και την αντιμετώπιση των συνεπειών των συγκρούσεων.

(4) Καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξеноφοβίας καθώς και της διακριτικής μεταχείρισης κατά των μειονοτήτων και των ιθαγενών πληθυσμών

Στον τομέα αυτό η ΕΕ διαθέτει ουσιαστική αρμοδιότητα στο πλαίσιο της εξωτερικής και εσωτερικής πολιτικής. Το Συμβούλιο Υπουργών εξέδωσε προσφάτως δύο οδηγίες, βάσει του άρθρου 13 της συνθήκης ΕΚ, που παρέχουν προστασία κατά των διακρίσεων στην αγορά εργασίας και σε άλλους τομείς λόγω φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας και πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας και σεξουαλικών προτιμήσεων. Ο Χάρτης της ΕΕ θεσπίζει την ισότητα όλων των ανθρώπων έναντι του νόμου (Άρθρο 20), απαγορεύει κάθε μορφή διάκρισης (Άρθρο 21) και ζητά από την Ένωση να προστατεύει την πολιτιστική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία (Άρθρο. 22). Τα μέτρα που αποσκοπούν στην εξισορρόπηση των ευκαιριών και στη γεφύρωση των διαφορών μεταξύ ομάδων με διαφορετική ταυτότητα είναι σημαντικά για την πρόληψη των συγκρούσεων.

Τα μέτρα που θα ληφθούν στο πλαίσιο της ΕΠΔΑΔ αντικατοπτρίζουν τη Δήλωση και το Σχέδιο Δράσης που θα υιοθετηθούν κατά την Παγκόσμια Διάσκεψη κατά του Ρατσισμού στο Durban το Σεπτέμβριο του 2001²¹. Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στην προώθηση και στην υποστήριξη των δικαιωμάτων των ιθαγενών πληθυσμών στο πλαίσιο της Διεθνούς Δεκαετίας των Ιθαγενών Πληθυσμών της Υφηλίου (1995-2004).

Οι ανωτέρω θεματικές προτεραιότητες εστιάζονται κυρίως στα πολιτικά και αστικά δικαιώματα, όσον αφορά τα οποία η ΕΠΔΑΔ διαθέτει ιδιαίτερη προστιθέμενη αξία σε σχέση με άλλα μέσα της ΕΚ. Το γεγονός αυτό δεν αναιρεί τον αδιαίρετο και αλληλένδετο χαρακτήρα των πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων ούτε αποδίδει στα πολιτικά και αστικά δικαιώματα μεγαλύτερη προτεραιότητα. Αντικατοπτρίζει περισσότερο τη σκοπιμότητα παροχής ουσιαστικότερης στήριξης για την ευρύτερη προώθηση των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων μέσω των κυριότερων κοινοτικών προγραμμάτων βοήθειας (π.χ. στους τομείς της υγείας, της εκπαίδευσης και της επισιτιστικής ασφάλειας). Τα μέσα αυτά έχουν μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία στον συγκεκριμένο τομέα, μεταξύ άλλων, λόγω των σημαντικά περισσότερων διαθέσιμων πόρων

²⁰ Συμπεράσματα του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων, 9 Απριλίου 2001.

²¹ Παγκόσμια Διάσκεψη για την καταπολέμηση του ρατσισμού, των φυλετικών διακρίσεων, της ξеноφοβίας και της σχετικής μισαλλοδοξίας, Durban, Νότιος Αφρική – 31 Αυγούστου - 7 Σεπτεμβρίου 2001. Η Επιτροπή θα υποβάλει έκθεση γι' αυτή τη διάσκεψη σε ανακοίνωση που θα εκδοθεί το Μάιο του 2001.

για την αντιμετώπιση αυτών των εν γένει δαπανηρών προβλημάτων. Ωστόσο, η πρώτη προτεραιότητα που αναφέρεται ανωτέρω, (έκδημοκρατισμός, χρηστή διακυβέρνηση και κράτος δικαίου) περιλαμβάνει την παροχή στήριξης για την ευαισθητοποίηση και την ανάπτυξη ικανοτήτων ομάδων που ακολουθούν προσέγγιση βασισμένη στα δικαιώματα για την αντιμετώπιση των βασικών ανθρωπίνων αναγκών και την εξεύρεση των αναγκαίων πόρων. Τα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά δικαιώματα ως στόχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων προωθούνται επίσης μέσω των προγραμμάτων αναπτυξιακής συνεργασίας και εξωτερικής βοήθειας της ΕΚ (βλέπε σημείο 3.2).

Για την υποστήριξη της στρατηγικής της ΕΕ όσον αφορά την προώθηση της **Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ)**, η ενθάρρυνση των πρωτοβουλιών ΕΚΕ σε τρίτες χώρες και η υποστήριξη προς συνδικαλιστικές οργανώσεις και άλλες ΜΚΟ που έχουν αναλάβει το ρόλο της παρακολούθησης είναι δυνατόν να θεωρηθούν ως μελλοντική προτεραιότητα της ΕΠΑΔ. Ωστόσο, ο κατάλογος των προτεραιοτήτων δεν θα είναι σκόπιμο να διευρυνθεί σε περίπτωση που πρέπει να διατηρηθεί η στρατηγική επικέντρωση.

4.2.2 Επικέντρωση σε ορισμένες χώρες

Επιπροσθέτως, η Επιτροπή θα καθορίσει έναν περιορισμένο αριθμό 'χωρών επικέντρωσης της βοήθειας' στις οποίες προτίθεται να συγκεντρώσει τη στήριξη της ΕΠΑΔ και στις οποίες θέματα που δεν συνιστούν σφαιρικές θεματικές προτεραιότητες θα ήταν δυνατόν να αντιμετωπισθούν εντούτοις μέσω της χρησιμοποίησης **στοχοθετημένων έργων** της ΕΠΑΔ. Οι εν λόγω χώρες και τα συγκεκριμένα θέματα θα προσδιορισθούν με βάση την ανάλυση και τις προτεραιότητες που έχουν καθορισθεί στα έγγραφα εθνικής στρατηγικής και στις εταιρικές σχέσεις για την προσχώρηση, προκειμένου να εξασφαλισθεί η συνοχή και η συμπληρωματικότητα με άλλα μέσα της ΕΚ και η θέσπιση κρίσιμης μάζας κοινοτικών ενισχύσεων. Σε περιπτώσεις που είναι δυνατόν, θα διατεθούν στις αντιπροσωπεΐες των χωρών επικέντρωσης προϋπολογισμοί για την εκτέλεση **έργων μικρής κλίμακας**. Ο προσδιορισμός ορισμένων χωρών ως χωρών επικέντρωσης της βοήθειας σημαίνει ότι, στο πλαίσιο **προσκλήσεων υποβολής προτάσεων** θα δοθεί μεγαλύτερη προτεραιότητα στα έργα που θα εκτελεσθούν σε αυτές τις χώρες.

Η επιλογή ορισμένων χωρών ως χωρών επικέντρωσης της βοήθειας δεν σημαίνει αναγκαστικά ότι η ΕΕ τις θεωρεί ως χώρες που παραβιάζουν σε μεγάλο βαθμό τα ανθρώπινα δικαιώματα ούτε ως χώρες όπου υπάρχει έλλειμμα δημοκρατίας. Αντίθετα, αποτελούν ένδειξη της πολιτικής προτεραιότητας που δίνει η ΕΕ στις δράσεις ενίσχυσης του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας στις συγκεκριμένες χώρες ή πρόληψης και διευθέτησης των συγκρούσεων καθώς και της δυνατότητας ανάληψης δράσης στο πλαίσιο της ΕΠΑΔ για την επίτευξη αυτών των στόχων.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο καθορισμός μιας χώρας ως χώρας επικέντρωσης στο πλαίσιο της ΕΠΑΔ οφείλεται στη μη διαθεσιμότητα άλλων πηγών χρηματοδότησης ή στην επιθυμία διοχέτευσης των ενισχύσεων μέσω του τομέα των ΜΚΟ. Κατά τον καθορισμό των χωρών επικέντρωσης, θα ληφθεί υπόψη η γεωγραφική ισορροπία, αν και αυτό δεν θα αποτελέσει το βασικό μέλημα. Η Επιτροπή θα καθοδηγείται πρωτίστως από την ανάγκη και τη δυνατότητα ανάληψης αποτελεσματικής δράσης στο πλαίσιο της ΕΠΑΔ.

Οι χώρες επικέντρωσης της βοήθειας θα συμπεριληφθούν στο ετήσιο πρόγραμμα της ΕΠΑΔ. Συνεπώς, θα αποτελούν αντικείμενο ετήσιας επανεξέτασης, λαμβάνοντας υπόψη τις θέσεις της ΕΕ και τις δηλώσεις σε διεθνή φόρουμ για την εξασφάλιση της συνοχής μεταξύ των πυλώνων, τις απόψεις που διατυπώνουν οι ΜΚΟ καθώς και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας προηγούμενων ενισχύσεων της ΕΠΑΔ.

4.2.3 *Ευελιξία*

Σημαντικό στοιχείο της στρατηγικής της ΕΠΔΑΔ είναι η δυνατότητα που παρέχεται στην ΕΕ να ικανοποιήσει τις έκτακτες και απρόβλεπτες ανάγκες που αναπόφευκτα προκύπτουν, όσον αφορά τις οποίες, η ΕΠΔΑΔ συνιστά το πλέον ενδεδειγμένο μέσο για την επιδίωξη των στόχων της ΕΕ. Οι πρωτοβουλίες διευθέτησης των συγκρούσεων αποτελούν παράδειγμα, όπως και τα θετικά μέτρα προς υποστήριξη της διαδικασίας διαβουλεύσεων του άρθρου 96 στο πλαίσιο της συμφωνίας του Κοτονού ή σε περιπτώσεις αναστολής άλλων μορφών βοήθειας. Το ετήσιο πρόγραμμα της ΕΠΔΑΔ θα διατηρήσει τη δημοσιονομική ευελιξία για την ικανοποίηση αυτών των αναγκών. Τα έργα που δεν εμπίπτουν στις καθορισμένες προτεραιότητες θα διέπονται, ωστόσο, σαφώς από τις στρατηγικές προτεραιότητες της ΕΕ.

Μέσω του προγράμματος έργων μικρής κλίμακας θα καταστεί δυνατή η εξασφάλιση μεγαλύτερης ευελιξίας για την ικανοποίηση των προτεραιοτήτων όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό σε εθνικό επίπεδο. Κατά τον καθορισμό προτεραιοτήτων για τις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων σε τοπικό επίπεδο, οι αντιπροσωπείες της Επιτροπής πρέπει να βασισθούν στις γενικές προτεραιότητες τις οποίες μπορούν να προσαρμόσουν για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων τοπικών αναγκών, ιδίως αυτών που αναφέρονται στα έγγραφα εθνικής στρατηγικής και στις εταιρικές σχέσεις για την προσχώρηση.

Η στρατηγική αυτή προσέγγιση για τον προγραμματισμό της ΕΠΔΑΔ θα αποτελέσει αντικείμενο συζητήσεων με την Επιτροπή των Κρατών Μελών, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τις ΜΚΟ προκειμένου να εφαρμοσθεί στο πλαίσιο του προϋπολογισμού του έτους 2002.

Οι κανονισμοί που παρέχουν τη νομική βάση για το ΕΠΔΑΔ λήγουν την 31η Δεκεμβρίου 2004. Οι κανονισμοί αυτοί προβλέπουν ότι η Επιτροπή οφείλει να υποβάλει στο Συμβούλιο έκθεση αξιολόγησης των δράσεων που χρηματοδοτήθηκαν από την Κοινότητα βάσει αυτών των κανονισμών εντός του 2002, η οποία μπορεί ενδεχομένως να συνοδεύεται από κατάλληλες προτάσεις σχετικά με τη συνέχεια που πρέπει να δοθεί σε αυτές.

4.3 Συνεργασία με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών και άλλους διεθνείς οργανισμούς

Η ΕΠΔΑΔ, αν και επικεντρώνεται κυρίως στην παροχή άμεσης στήριξης στην κοινωνία των πολιτών μέσω των ΜΚΟ, συνιστά σημαντικό μέσο συνεργασίας με τους διεθνείς οργανισμούς. Επί σειρά ετών, εκτελούνται έργα από κοινού με το Συμβούλιο της Ευρώπης και τον ΟΑΣΕ / Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΓΔΘΑΔ). Το 2000, μετά τη συμφωνία μεταξύ των Ηνωμένων Εθνών και της ΕΚ σχετικά με τις αρχές που εφαρμόζονται στη χρηματοδότηση προγραμμάτων που εκτελούνται από τα Ηνωμένα Έθνη, η Επιτροπή θέσπισε ολοκληρωμένο πρόγραμμα συνεργασίας στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με το Γραφείο του Υπατου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΓΥΑΑΔ), με έμφαση στην παροχή στήριξης για την Παγκόσμια Διάσκεψη κατά του Ρατσισμού.

Η συνεργασία μεταξύ της Επιτροπής και των διεθνών οργανισμών είναι σημαντική για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό. Η συνεργασία αυτή πρέπει να γίνει αποτελεσματικότερη και να βασίζεται τόσο στο συγκριτικό πλεονέκτημα του εκάστοτε οργανισμού όσο και στις προτεραιότητες της ΕΚ, όπως έχουν καθορισθεί στο πλαίσιο του προγράμματος της ΕΠΔΑΔ. Σε ορισμένες χώρες επικέντρωσης της βοήθειας, διεθνείς φορείς όπως τα Ηνωμένα Έθνη και η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού (ΔΕΕΣ) ενδεχομένως να βρίσκονται σε προνομιακή θέση όσον αφορά τις προσπάθειες βελτίωσης των συνθηκών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων γεγονός που τους

καθιστά φυσικούς εταίρους της Επιτροπής. Η Επιτροπή και οι διεθνείς οργανισμοί πρέπει να συνεργασθούν προκειμένου να εξασφαλισθεί ότι η συμβολή της ΕΚ αντικατοπτρίζει την προτεραιότητα που προσδίδει η Ευρωπαϊκή Ένωση στους συγκεκριμένους αυτούς στόχους. Οι αποφάσεις για τη συγχρηματοδότηση των έργων πρέπει να διέπονται φυσικά από τις ίδιες αρχές που εφαρμόζονται στο σύνολο των έργων που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο της ΕΠΔΑΔ, ήτοι, την αναγκαιότητα, την αποτελεσματικότητα ως προς το κόστος, και τη βιωσιμότητα. Η Επιτροπή θα επιδιώξει τη συμφωνία στρατηγικών συνεργασίας με ορισμένους διεθνείς οργανισμούς και τη θέσπιση εφικτών και ρεαλιστικών μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων. Στη συνέχεια θα ήταν δυνατό να επιλεγούν για συγχρηματοδότηση προγράμματα και έργα συνεπή με αυτά τα στρατηγικά σχέδια.

Η συνεργασία με το ΓΥΑΑΔ είναι ιδιαίτερος σημαντική δεδομένου ότι αντικατοπτρίζει τη σημασία που αποδίδει η ΕΕ στην υπογραφή, την κύρωση και την εφαρμογή διεθνών συμφωνιών για τα ανθρώπινα δικαιώματα από τρίτες χώρες με τις οποίες διατηρεί εταιρικές σχέσεις καθώς και στη συνέχεια που δίνεται στις σχετικές συστάσεις οργανισμών των Ηνωμένων Εθνών. Η ενισχυμένη συνεργασία θα ήταν δυνατόν να συμπεριλάβει όχι μόνο έργα αλλά και τη στήριξη που παρέχεται σε μηχανισμούς των Ηνωμένων Εθνών (π.χ. ειδικοί εισηγητές) όταν αφορούν θέματα που έχουν καθορισθεί ως προτεραιότητας από την ΕΕ. Με αυτόν τον τρόπο θα καταστεί δυνατή η συμβολή στην ενίσχυση του πολυμερούς πλαισίου για το οποίο η ΕΕ έχει δεσμευθεί. Στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης, η οποία είναι συμβατή με την ανακοίνωση για την οικοδόμηση αποτελεσματικής εταιρικής σχέσης με τα Ηνωμένα Έθνη²², το ΓΥΑΑΔ μπορεί να αποτελέσει, ενδεχομένως, εταίρο της ΕΚ.

5. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έκανε για πρώτη φορά αναφορά στη δυνατότητα δημιουργίας Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με την ευκαιρία της 50ης επετείου της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, που εορτάσθηκε από τους υπουργούς Εξωτερικών της ΕΕ, τον Δεκέμβριο του 1998, στη Βιέννη. Στην παράγραφο 46 των συμπερασμάτων του Συμβουλίου της Κολωνίας, τον Ιούνιο του 1999 ορίζεται ότι *‘Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο λαμβάνει υπό σημείωση την ενδιάμεση έκθεση της Προεδρίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Προτείνει επίσης να εξετασθεί η σκοπιμότητα της δημιουργίας υπηρεσίας της Ένωσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία’*.

Προτάθηκαν δύο μοντέλα. Το πρώτο μοντέλο, ήτοι μία υπηρεσία με ενημερωτικό και συμβουλευτικό ρόλο, παρουσιάστηκε στην έκθεση της ‘Επιτροπής των Σοφών’. Ωστόσο, η Επιτροπή θεωρεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν στερείται πηγών ενημέρωσης και παροχής συμβουλών. Είναι δυνατόν να βασισθεί στις εκθέσεις των Ηνωμένων Εθνών, του Συμβουλίου της Ευρώπης και άλλων διεθνών ΜΚΟ. Επιπροσθέτως, δεν υφίσταται μονοπώλιο γνώσεων όσον αφορά την ανάλυση των προβλημάτων που συνδέονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό καθώς και με τις επιπτώσεις τους στις σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις εκάστοτε χώρες. Κάθε οργανισμός πρέπει να μεριμνά ώστε να χρησιμοποιεί τις πληροφορίες με παραγωγικό τρόπο και να έχει την πολιτική βούληση να λαμβάνει δύσκολες αποφάσεις. Ένα συμπληρωματικό συμβουλευτικό όργανο δεν θα μπορούσε να αναλάβει αυτόν τον ρόλο. Συνεπώς, η Επιτροπή δεν προτίθεται να δώσει συνέχεια σε αυτή

²² Ανακοίνωση για “Την οικοδόμηση αποτελεσματικής εταιρικής σχέσης με τα Ηνωμένα Έθνη στους τομείς της ανάπτυξης και των ανθρωπιστικών υποθέσεων” – που προγραμματίζεται να εκδοθεί στις 2.5.01.

την πρόταση ούτε σε αυτήν που διατυπώνεται, ενίοτε, σύμφωνα με την οποία η Επιτροπή θα πρέπει να καταρτίζει, ή να αναθέτει σε άλλον οργανισμό να καταρτίσει σφαιρική επισκόπηση της κατάστασης που επικρατεί στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε κάθε χώρα, σύμφωνα με την πρακτική του υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ.

Το δεύτερο μοντέλο το οποίο προτάθηκε αφορά τη δημιουργία 'φορέα υλοποίησης', που θα συμμετέχει στον καθορισμό σχεδίων για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό, στην κατανομή των πιστώσεων και στην παρακολούθηση της υλοποίησης. Η γενική προσέγγιση της Επιτροπής για αυτό το θέμα περιγράφεται στην ανακοίνωσή της για την ανάθεση καθηκόντων εκτός του οργάνου για τη διαχείριση των κοινοτικών προγραμμάτων²³. Περιλαμβάνει πρόταση θέσπισης κανονισμού του Συμβουλίου στον οποίο θα καθορίζεται το καθεστώς των εκτελεστικών υπηρεσιών στις οποίες θα ανατεθούν ορισμένα καθήκοντα όσον αφορά τη διαχείριση κοινοτικών προγραμμάτων. Ωστόσο, η Επιτροπή θεωρεί ότι η σύσταση ξεχωριστής υπηρεσίας εκτός της Υπηρεσίας Συνεργασίας- EuropeAid για την υποστήριξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του εκδημοκρατισμού στις τρίτες χώρες θα έχει ως αποτέλεσμα την υπονόμηση του βασικού σκοπού της ΕΠΔΑΔ που συνίσταται στη συμπλήρωση των βασικών κοινοτικών προγραμμάτων βοήθειας και στην υποστήριξη των συγκεκριμένων στόχων της ΕΕ όσον αφορά την ΚΕΠΠΑ. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα επικεντρωθεί στην εφαρμογή βελτιωμένης προσέγγισης όσον αφορά την πολιτική ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εκδημοκρατισμού που περιγράφεται στην παρούσα ανακοίνωση και δεν θα προτείνει τη σύσταση νέου φορέα.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα ανακοίνωση υποδεικνύονται τρεις τρόποι με τους οποίους η Επιτροπή δύναται να διαδραματίσει αποτελεσματικότερο ρόλο κατά την προσπάθεια επίτευξης των στόχων της ΕΕ όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό: μέσω της προώθησης της **συνοχής και της συνέπειας** μεταξύ των πολιτικών της ΕΕ και της ΕΚ· δίνοντας μεγαλύτερη προτεραιότητα στους στόχους για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό στις σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τρίτες χώρες και **"ενσωματώνοντάς"** τους στις σχέσεις αυτές, ειδικότερα, μέσω του πολιτικού διαλόγου και της στρατηγική χρήσης των προγραμμάτων εξωτερικής βοήθειας της ΕΕ και μέσω της υιοθέτησης μίας περισσότερο επικεντρωμένης **στρατηγικής προσέγγισης** όσον αφορά την Πρωτοβουλία για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΕΠΔΑΔ).

Η Επιτροπή θα προωθήσει τη συνοχή και τη συνέπεια τόσο μεταξύ των δράσεων της ΕΕ που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο των τριών πυλώνων της συνθήκης όσο και μεταξύ των δράσεων της ΕΚ και των δράσεων των κρατών μελών. Ο διάλογος της Επιτροπής με τρίτες χώρες πρέπει να συνεχισθεί με συνεπή και συνεκτικό τρόπο και να βασισθεί σε κανόνες και μέσα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα που έχουν συμφωνηθεί σε διεθνές επίπεδο, ειδικότερα, στους κανόνες και τα μέσα των Ηνωμένων Εθνών. Η Επιτροπή θα εξετάσει, επίσης, τη δυνατότητα πρότασης πολιτικών και πρωτοβουλιών υπέρ του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του εκδημοκρατισμού σε άλλους τομείς της κοινοτικής πολιτικής όπως το εμπόριο, η μετανάστευση και το περιβάλλον, μεταξύ άλλων, μέσω της προώθησης της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

Η Επιτροπή οφείλει να εξασφαλίσει την κινητοποίηση όλων των μέσων κοινοτικής βοήθειας για την επίτευξη των στόχων που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον

²³ COM (2000) 0788 τελικό.

εκδημοκρατισμό. Τα έγγραφα εθνικής στρατηγικής, στα οποία πρέπει να γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στα ανθρώπινα δικαιώματα, στον εκδημοκρατισμό, στο κράτος δικαίου και στη χρηστή διακυβέρνηση θα αποτελέσουν το βασικό μέσο για την εξασφάλιση αυτής της συνοχής, εκτός των άλλων, για το διάλογο της Επιτροπής με τις χώρες εταίρους.

Η μελλοντική προσέγγιση της Επιτροπής όσον αφορά την ΕΠΔΑΔ θα βασισθεί στον καθορισμό περιορισμένου αριθμού θεμάτων προτεραιότητας και χωρών όπου θα επικεντρώσει τις προσπάθειές της. Τα εν λόγω θέματα προτεραιότητας και οι χώρες επικέντρωσης της βοήθειας θα αποτελούν αντικείμενο ετήσιας αναθεώρησης σε συνεννόηση με τα κράτη μέλη, το Κοινοβούλιο και την κοινωνία των πολιτών. Οι μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιούνται σε θέματα διαχείρισης όσον αφορά την ΕΠΔΑΔ θα συνεχισθούν, προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερος βαθμός διαφάνειας, αποτελεσματικότητας και να υπάρξουν μακροπρόθεσμες θετικές επιπτώσεις.

Η Επιτροπή προτίθεται να εφαρμόσει τις νέες αυτές στρατηγικές και δράσεις σε συνεργασία με το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την κοινωνία των πολιτών καθώς και με άλλους χορηγούς βοήθειας και διεθνείς οργανισμούς. Η σημασία του διαλόγου και των διαβουλεύσεων με την κοινωνία των πολιτών όσον αφορά την ενσωμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του εκδημοκρατισμού στις δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, ειδικότερα, στις αναπτυξιακές πολιτικές της ΕΚ δεν είναι δυνατόν να υπερεκτιμηθούν. Η Επιτροπή θα επιδιώξει να εμβαθύνει αυτόν το διάλογο και να αυξήσει την αποτελεσματικότητά του, *μεταξύ άλλων*, μέσω του φόρουμ των ΜΚΟ για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει, αφενός, να συνεργάζεται με τις κυβερνήσεις στο πλαίσιο του υφιστάμενου διαλόγου και των προγραμμάτων συνεργασίας. Τονίζοντας, στο πλαίσιο των εθνικών στρατηγικών, τα προβλήματα διακυβέρνησης σε διατομεακό επίπεδο, είναι δυνατόν να προωθήσει εσωτερικές μεταρρυθμίσεις καθώς και το σεβασμό των διεθνών συμφωνιών όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αφετέρου, είναι δυνατόν να ενισχύσει και να στηρίξει την ικανότητα της κοινωνίας των πολιτών να απαιτεί αλλαγές. Επίσης, η ΕΕ είναι δυνατόν να επικεντρώσει τη στήριξή της σε ειδικά θέματα καθώς και να αξιοποιήσει τις δυνατότητες όχι μόνο της βοήθειας που παρέχει αλλά και όλων των πολιτικών της για την προώθηση ορισμένων δικαιωμάτων.

Την κύρια ευθύνη για τον εκδημοκρατισμό και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων φέρουν οι κυβερνήσεις. Ωστόσο, βάσει των στόχων που έχει θέσει στην παρούσα ανακοίνωση, η Επιτροπή θα εξετάζει σε τακτά διαστήματα κατά πόσον έχει συντελεσθεί πρόοδος, καθώς και το βαθμό στον οποίο οι δράσεις της ΕΕ έχουν συμβάλει σε αυτήν και θα υποβάλλει σχετικές εκθέσεις. **Κατάλογος αξόνων παρέμβασης που απορρέουν από την παρούσα ανακοίνωση περιλαμβάνεται στο παράρτημα 2.**

Το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και άλλοι εταίροι με τους οποίους συνεργάζεται η Επιτροπή για την προώθηση του σεβασμού ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του εκδημοκρατισμού καλούνται να στηρίξουν την προσέγγιση που παρουσιάζεται στην παρούσα ανακοίνωση και να συνεργασθούν με την Επιτροπή για την υλοποίησή της.

Παράρτημα 1

Ρυθμίσεις διαλόγου με γεωγραφικές περιοχές

Στις περιπτώσεις που έχει θεσμοθετηθεί, ο διάλογος λαμβάνει διάφορες μορφές. Ο διάλογος με τις προς ένταξη χώρες έχει προχωρήσει ιδιαιτέρως και βασίζεται στα "κριτήρια της Κοπεγχάγης" που θεσπίστηκαν το 1993 από την ΕΕ εν όψει της προσχώρησης. Η Επιτροπή, στις γνώμες που εξέδωσε για τις αιτήσεις προσχώρησης των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης στην ΕΕ²⁴, ανέλυσε την κατάσταση στον τομέα της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (αστικών, πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών). Οι γνώμες αυτές κάλυψαν επίσης το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων τους όσον αφορά τη διατήρηση της πολιτιστικής τους ταυτότητας, την ίση μεταχείριση στην κοινωνική και οικονομική ζωή και την προστασία από την εχθρότητα του κυρίως πληθυσμού (και της αστυνομίας ακόμη). Σύμφωνα με την προσέγγιση του προγράμματος δράσης 2000, η Επιτροπή αξιολογεί (από το 1998) την πρόοδο που συντελείται όσον αφορά την ικανοποίηση των κριτηρίων προσχώρησης, στο πλαίσιο των περιοδικών εκθέσεων για κάθε χώρα. Η προσέγγιση αυτή εξασφαλίζει τη συνοχή μεταξύ των διαφόρων μέσων και θεσμικών οργάνων της ΕΕ καθώς και το συντονισμό με τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης και ο ΟΑΣΕ. Οι χώρες που επιθυμούν να προσχωρήσουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν θα πρέπει μόνο να υποστηρίζουν αλλά και να εφαρμόζουν τις αρχές της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (αστικών, πολιτικών, κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων) καθώς και το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων.

Για να βοηθήσει τις υποψήφιες χώρες να καλύψουν τις συγκεκριμένες αδυναμίες που εντοπίζονται στις περιοδικές εκθέσεις, η Κοινότητα εγκαθιδρύει εταιρική σχέση για την προσχώρηση με κάθε υποψήφια χώρα. Στις εταιρικές σχέσεις για την προσχώρηση καθορίζονται οι προτεραιότητες και οι προϋποθέσεις αυτής της βοήθειας. Η προενταξιακή αυτή στρατηγική, η οποία βασίζεται στην τακτική αξιολόγηση της προόδου που συντελείται από τις υποψήφιες χώρες για την εκπλήρωση των κριτηρίων προσχώρησης της Κοπεγχάγης και στις εταιρικές σχέσεις για την προσχώρηση, περιλαμβανομένης της στοχοθετημένης βοήθειας, οδήγησε σε θετικές εξελίξεις σε όλες τις υποψήφιες χώρες, ιδίως όσον αφορά τα πολιτικά κριτήρια της Κοπεγχάγης. Στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης, ενθαρρύνεται η ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών, ιδίως μέσω του 'ACCESS', ενός πολυκρατικού προγράμματος PHARE το οποίο θα εκτελείται μέχρι το 2002.

Η ευρύτερη αυτή προσέγγιση κατέστησε δυνατή την προώθηση της συνοχής μεταξύ των διαφόρων μέσων της ΕΕ, καθώς και με άλλους οργανισμούς όπως ο ΟΑΣΕ. Η προσέγγιση αυτή είχε θετικά αποτελέσματα σε όλες τις υποψήφιες χώρες, μεταξύ άλλων, και όσον αφορά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μειονότητες. Ωστόσο, οι Ρομ υφίστανται σε μεγάλο βαθμό διακρίσεις. Στον τομέα αυτό απαιτείται ακόμη η εντατικοποίηση των προσπαθειών.

²⁴ 15 Ιουλίου 1997 (Βουλγαρία, Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία).

Η Συμφωνία του Κοτονού με τις χώρες ΑΚΕ²⁵ στηρίζεται σε τρεις αλληλένδετες συνιστώσες: τον πολιτικό διάλογο, το εμπόριο και τις επενδύσεις, και την αναπτυξιακή συνεργασία. Στο πλαίσιο αυτής της συμφωνίας, δίνεται πρωτίστως προτεραιότητα στην προώθηση της ισότητας των φύλων, στην υποστήριξη της θεσμικής ανάπτυξης και στη βελτίωση των δυνατοτήτων χρηστής διακυβέρνησης. Ο σεβασμός του συνόλου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, συμπεριλαμβανομένου του σεβασμού των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων και της δημοκρατίας που βασίζεται στο κράτος δικαίου και στη διαφανή και χρηστή διακυβέρνηση, αναφέρονται ρητά ως αναπόσπαστα τμήματα της αειφόρου ανάπτυξης.

Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των δημοκρατικών αρχών και του κράτους δικαίου συνιστούν βασικές συνιστώσες της συμφωνίας. Για τις περιπτώσεις παράβασης αυτών των συνιστωσών έχει καταρτισθεί νέα διαδικασία. Η διαδικασία αυτή δίνει μεγαλύτερη έμφαση στο εκάστοτε κράτος και παρέχει μεγαλύτερη ευελιξία κατά τη διαδικασία διαβουλεύσεων. Σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης - σοβαρών παραβάσεων μίας από τις βασικές συνιστώσες – θα ληφθούν άμεσα τα κατάλληλα μέτρα.

Μία βασική καινοτομία της συμφωνίας του Κοτονού συνίσταται στην αμοιβαία δέσμευση όσον αφορά τη χρηστή διακυβέρνηση, που ορίζεται ως η διαφανής και υπεύθυνη διαχείριση των ανθρωπίνων, φυσικών, οικονομικών και χρηματοδοτικών πόρων για τους σκοπούς της δίκαιης και αειφόρου ανάπτυξης. Οι διαπραγματεύσεις μεταξύ της ΕΕ και των χωρών ΑΚΕ για το θέμα της χρηστής διακυβέρνησης οδήγησαν σε μία διττή προσέγγιση: αφενός, δέσμευση για χρηστή διακυβέρνηση ως ουσιαστική και θετική συνιστώσα της συνεργασίας, αντικείμενο τακτικού διαλόγου και τομέα ενεργού στήριξης της Κοινότητας και, αφετέρου, παραδοχή ότι οι διάφορες περιπτώσεις διαφθοράς, συμπεριλαμβανομένης της δωροδοκίας που έχει αποτέλεσμα αυτή τη διαφθορά, αποτελούν παράβαση αυτής της συνιστώσας και απαιτούν τη λήψη μέτρων για την επίλυση του προβλήματος. Για την αντιμετώπιση αυτών των περιπτώσεων έχει υιοθετηθεί συγκεκριμένη διαδικασία διαβουλεύσεων.

Ο διάλογος προορίζεται να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στη νέα εταιρική σχέση. Στη συμφωνία αναφέρεται ρητά ότι θα διεξάγονται τακτικά, σε επίπεδο χωρών, από κοινού εκτιμήσεις της προόδου που επιτυγχάνεται στον τομέα του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των δημοκρατικών αρχών, του κράτους δικαίου και της χρηστής διακυβέρνησης.

Το άνοιγμα της εταιρικής σχέσης ΑΚΕ-ΕΚ σε μη κρατικούς φορείς αποτελεί μία άλλη καινοτομία της συμφωνίας του Κοτονού. Η νέα προσέγγιση υπερβαίνει τη μέχρι σήμερα αποκτηθείσα εμπειρία όσον αφορά την αποκεντρωμένη συνεργασία. Αφορά την ενθάρρυνση γνήσιου διαλόγου τόσο για τις αναπτυξιακές πολιτικές όσο και για τη συνεργασία ΑΚΕ-ΕΕ. Επιπροσθέτως, η κοινωνία των πολιτών θα συμμετάσχει στον πολιτικό διάλογο και στην αξιολόγηση των επιδόσεων των πολιτικών στο πλαίσιο των αναθεωρήσεων των στρατηγικών εθνικής στήριξης.

Η Επιτροπή, στην ανακοίνωσή της για τη συνέχεια της διάσκεψης κορυφής του Ρίο²⁶ στην οποία προτείνεται αναθεωρημένη προσέγγιση για τις σχέσεις ΕΕ-Λατινικής Αμερικής, θεώρησε την προώθηση και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως κύρια προτεραιότητα στον πολιτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης λήψης νέων

²⁵ Εικοσαετής συμφωνία μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών μελών της, αφενός, και των 77 χωρών της ομάδας χωρών της Αφρικής της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, αφετέρου, που υπεγράφη στις 23 Ιουνίου 2000 - 13,5 δισεκατομμύρια EUR για την αρχική πενταετή περίοδο.

²⁶ COM(2000) 670 τελικό

‘θετικών’ μέτρων για την ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του κράτους δικαίου και των δημοκρατικών πολιτικών συστημάτων. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν πρόταση διεξαγωγής φόρουμ συζητήσεων ΕΕ-Λατινικής Αμερικής /Καραϊβικής για την προώθηση και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με βάση τη θετική εμπειρία που αποκτήθηκε στην Κεντρική Αμερική όπου συστάθηκε επιτροπή ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων, στο πλαίσιο του Διαλόγου του San José, για τη συζήτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ομάδα αυτή επιφορτίστηκε με την υποβολή έκθεσης με συμπεράσματα και προτάσεις για την ανάληψη δράσης στο πλαίσιο της συνόδου κορυφής ΕΕ- Λατινικής Αμερικής του 2002.

Στην πρόσφατη ανακοίνωση της Επιτροπής για τη “Νέα ώθηση στη διαδικασία της Βαρκελώνης”²⁷ ζητείται να δοθεί προτεραιότητα στα ανθρώπινα δικαιώματα, στη δημοκρατία, στη χρηστή διακυβέρνηση και στο κράτος δικαίου, στο πλαίσιο των σχέσεων της Ευρώπης με τις χώρες της Μεσογείου. Στην ανακοίνωση αυτή αναφέρεται ότι τα θέματα αυτά θα πρέπει να εγείρονται τακτικά από την πλευρά της ΕΕ στο πλαίσιο του πολιτικού διαλόγου καθώς επίσης και κατά τις συζητήσεις με άλλους εταίρους στο πλαίσιο των συνεδριάσεων της τρόικας, των συμβουλίων και των επιτροπών σύνδεσης με στόχο τον καθορισμό μέτρων που πρέπει να λάβουν οι κυβερνήσεις για την εξασφάλιση ικανοποιητικών αποτελεσμάτων στο συγκεκριμένο τομέα. Ο διάλογος αυτός θα ήταν δυνατόν να καταλήξει στη σύσταση μικτών ομάδων εργασίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε επίπεδο υπαλλήλων. Οι ομάδες αυτές θα έχουν ως στόχο την επίτευξη συμφωνίας για ορισμένους συγκεκριμένους δείκτες αναφοράς και αντικειμενικά κριτήρια τα οποία θα αποτελούν αντικείμενο επανεξέτασης στο πλαίσιο των διαφόρων συμβουλίων σύνδεσης. Οι μεσογειακές χώρες εταίροι καλούνται, αν δεν το έχουν ήδη πράξει, να προσχωρήσουν στις σχετικές διεθνείς συμφωνίες, συμβάσεις κλπ. για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Όσον αφορά τις περιφερειακές ομάδες στην Ασία, η ΕΕ διατηρεί πολιτικό διάλογο με τα μέλη του Συνδέσμου των κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN), συμπεριλαμβανομένων των ετησίων υπουργικών διασκέψεων και συναντήσεων με την Ένωση Περιφερειακής Συνεργασίας της Νοτίου Ασίας (SAARC) σε επίπεδο τρόικας. Η πολιτική διάσταση των Συνεδριάσεων Ασίας- Ευρώπης (ASEM) καθιστά επίσης δυνατή τη διεξαγωγή συζητήσεων υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Επιπροσθέτως, διεξάγονται πολιτικοί διάλογοι ad hoc σε διμερή βάση με μεμονωμένες χώρες της Ασίας. Ωστόσο, ο διάλογος με τις χώρες της Ασίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία απαιτείται να ενισχυθεί περαιτέρω. Η ανακοίνωση για τις σχέσεις της ΕΕ με την Ασία, που θα εγκριθεί το 2001, αναμένεται να ασχοληθεί με αυτό το θέμα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διεξάγει, από το 1997, ειδικό διάλογο με την κυβέρνηση της Κίνας όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα με βάση τις διατάξεις της συνθήκης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία. Η αξιολόγηση αυτού του διαλόγου από την ΕΕ δημοσιοποιήθηκε προσφάτως²⁸. Διεξάγονται εξαμηνιαίες συναντήσεις σε επίπεδο υπαλλήλων, οι οποίες συμπληρώνονται από σεμινάρια εμπειρογνομόνων και σχέδια συνεργασίας που αποσκοπούν στην προώθηση μεταξύ άλλων των δικαιωμάτων των γυναικών και της δημοκρατίας σε τοπικό επίπεδο. Εξετάζεται επί του παρόντος η σκοπιμότητα έναρξης διαλόγου μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κορέας (ΛΔΚ) ο οποίος θα επικεντρώνεται στα ανθρώπινα δικαιώματα.

²⁷ COM(2000) 497 τελικό

²⁸ Συμπεράσματα του ΣΓΥ, 22.1.01.

Η ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ της ΕΕ και των Δυτικών Βαλκανίων, (Αλβανία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Κροατία, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας (ΟΔΓ) και πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ)), υπόκειται επίσης σε πολιτικούς και οικονομικούς όρους. Οι όροι αυτοί εφαρμόζονται και στις πέντε χώρες και αποτελούν κεντρικό στοιχείο της περιφερειακής προσέγγισης της ΕΕ, που αναπτύχθηκε προσφάτως στο πλαίσιο της Διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης, η οποία προσφέρει στις χώρες της περιοχής τη δυνατότητα ενσωμάτωσης στις δομές της ΕΕ. Πρωταρχική σημασία δίνεται στη συμμόρφωση με τους όρους που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, την προστασία των μειονοτήτων, τη χρηστή διακυβέρνηση και τις δημοκρατικές αρχές. Για την ενίσχυση της συμμετοχής αυτών των χωρών στη διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης, η βοήθεια που παρέχεται βάσει του κανονισμού που διέπει την Κοινοτική Συνδρομή για την Ανασυγκρότηση, την Ανάπτυξη και τη Σταθεροποίηση (CARDS) αποσκοπεί στη δημιουργία θεσμικού και νομοθετικού πλαισίου που θα υποστηρίξει, μεταξύ άλλων, τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου καθώς και τα δικαιώματα του ανθρώπου και των μειονοτήτων. Συμπληρωματικές δραστηριότητες υλοποιούνται στο πλαίσιο της ΕΠΔΑΔ. Σε περιφερειακό επίπεδο, η Κοινότητα συνεργάζεται στενά με το Σύμφωνο Σταθερότητας για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Το Σύμφωνο αυτό θεσπίστηκε το 1999 για το συντονισμό των προσπάθειών των βασικών χορηγών βοήθειας στα Βαλκάνια και διαθέτει 'Ομάδα Εργασίας' αφιερωμένη στην ανάπτυξη της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η ΕΕ έχει συνάψει συμφωνίες εταιρικής σχέσης και συνεργασίας (ΣΕΣΣ) με τις περισσότερες χώρες στην περιφέρεια Tacis. Η ΣΕΣΣ με τη Ρωσία, η οποία υπεγράφη το 1994, προβλέπει αυξημένο και θεσμοθετημένο πολιτικό διάλογο σε όλα τα επίπεδα. Τη συμφωνία αυτή ακολούθησε, το 1999, η κοινή στρατηγική της ΕΕ για τη Ρωσία η οποία καθορίζει ορισμένους τομείς προτεραιότητας όπως η εδραίωση της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και των δημοσίων θεσμών. Με την ίδια ευκαιρία, εγκρίθηκε κοινή στρατηγική για την Ουκρανία. Στη στρατηγική αυτή ορίζεται ότι: "Η ΕΕ θα καταβάλει προσπάθειες για την προώθηση της δημοκρατίας, της χρηστής διακυβέρνησης, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου"²⁹. Η πρόοδος όσον αφορά την ανάπτυξη ΣΕΣΣ με τη Λευκορωσία ανεστάλη το 1997 εξαιτίας της επιδείνωσης της κατάστασης στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ΕΕ υιοθέτησε σταδιακή προσέγγιση που απαιτεί συγκεκριμένα την εκ νέου θέσπιση δημοκρατικών θεσμών στη Λευκορωσία. Στην περιοχή του Καυκάσου και της Κεντρικής Ασίας, ΣΕΣΣ έχουν υπογραφεί με την Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν, τη Γεωργία, το Καζακστάν, το Κιργιζιστάν και το Ουζμπεκιστάν. Η στήριξη της ΕΚ για την προώθηση της ανάπτυξης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας στα ΝΑΚ παρέχεται στο πλαίσιο του προγράμματος Tacis και της ΕΠΔΑΔ.

²⁹ Κοινή Στρατηγική του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την Ουκρανία (1999/877/ΚΕΠΠΑ) της 11.12.99, ΕΕ αριθ. L331/1, της 23.12.99, Μέρος III, Συγκεκριμένες Πρωτοβουλίες, Σημείο 50.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΛΕΩΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

I. Προώθηση μεγαλύτερης συνέπειας και συνοχής μεταξύ των δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, άλλων δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών

- Η Επιτροπή θα καταρτίσει στρατηγική για τα ανθρώπινα δικαιώματα μεταξύ των χωρών και των περιφερειών η οποία θα είναι διαφανής, συνεπής και συνεκτική, θα αποφεύγει την εφαρμογή δύο μέτρων και δύο σταθμών και θα χρησιμοποιεί όλα τα διαθέσιμα μέτρα.
- Η Επιτροπή θα προωθήσει τη συνοχή μεταξύ των ομάδων εργασίας του Συμβουλίου που ενδιαφέρονται για θέματα πολιτικής στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του εκδημοκρατισμού και των επιτροπών που συμμετέχουν σε δραστηριότητες εξωτερικής βοήθειας.
- Η Επιτροπή θα εντείνει τον υφιστάμενο διάλογο με το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προκειμένου να συμπεριλάβει τη συζήτηση για τις προτεραιότητες πολιτικής και προγραμματισμού που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό (συμπεριλαμβανομένης της ΕΠΔΑΔ).
- Η Επιτροπή θα συνεργασθεί με την επιτροπή για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία και, κατά περίπτωση, με άλλες επιτροπές προκειμένου να αξιολογήσει τις αναληφθείσες δράσεις και να προωθήσει την ανταλλαγή των βέλτιστων πρακτικών και των εμπειριών.
- Οι αντιπροσωπείες της Επιτροπής στις τρίτες χώρες θα συμπεριλαμβάνουν συστηματικά τη διμερή και κοινοτική βοήθεια για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό στη διαδικασία συντονισμού της συνολικής βοήθειας της ΕΕ και θα προωθήσουν την αμφίδρομη ανταλλαγή πληροφοριών προκειμένου να μεγιστοποιηθεί ο βαθμός συνοχής και συμπληρωματικότητας.
- Η Επιτροπή θα προωθήσει τη συνοχή και θα επισημάνει τυχόν ασυμφωνίες μεταξύ των ομάδων εργασίας που δεικνύουν ενδιαφέρον σε θέματα πολιτικής στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εκδημοκρατισμού και των επιτροπών που συμμετέχουν σε δραστηριότητες εξωτερικής βοήθειας.
- Η Επιτροπή θα εξασφαλίσει ότι κατά τη διαμόρφωση των κοινοτικών πολιτικών αποφεύγονται οι αρνητικές επιπτώσεις και μεγιστοποιούνται οι θετικές επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα αναπτύξει μεθοδολογία που θα βασίζεται στη διεθνή εμπειρία, ειδικότερα, όσον αφορά την προώθηση της ισότητας των φύλων.
- Η Επιτροπή θα συμπεριλάβει τη διάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην πράσινη βίβλο για την εταιρική κοινωνική ευθύνη που θα εγκριθεί τον Ιούνιο του 2001.

II. Ενσωμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του εκδημοκρατισμού στον διάλογο, στη βοήθεια και στις άλλες πολιτικές

α) Διάλογος

- Ο διάλογος της Επιτροπής με τρίτες χώρες θα διεξαχθεί κατά συνεκτικό και συνεπή τρόπο και θα βασισθεί σε κανόνες και μέσα για τα ανθρώπινα δικαιώματα που έχουν συμφωνηθεί σε διεθνές επίπεδο ,ειδικότερα, στους κανόνες και τα μέσα των Ηνωμένων Εθνών.
- Η Επιτροπή θα συμπεριλάβει τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό στο διάλογο που διεξάγει με τις τρίτες χώρες, αν αυτό δεν συμβαίνει ήδη, και θα ασκήσει πίεση για τη συμπερίληψή τους σε άλλες μορφές διαλόγου (τρόικα κλπ.). Ο διάλογος θα πρέπει να περιλαμβάνει θέματα όπως η θανατική ποινή, τα βασανιστήρια, ο ρατσισμός και η ξενοφοβία, μεταξύ άλλων, για τη δημιουργία συνασπισμών και για την υποστήριξη των θέσεων της ΕΕ σε διεθνή φόρουμ όπως τα Ηνωμένα Έθνη.
- Η Επιτροπή θα βασισθεί στις νέες εξελίξεις όσον αφορά τη συγκριτική αξιολόγηση και τους δείκτες στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του εκδημοκρατισμού και της διακυβέρνησης προκειμένου να παρασχεθεί κατάλληλο πλαίσιο για τη διεξαγωγή διαλόγου με τις χώρες εταίρους και να εξασφαλισθεί συνεπώς η προώθηση της συνοχής και της συνέπειας. Η Επιτροπή θα βασισθεί κυρίως στους δείκτες αξιολόγησης που έχουν γίνει διεθνώς αποδεκτοί, όπως στους δείκτες που έχουν καθορισθεί από τη ΔΟΕ, τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών και το Συμβούλιο της Ευρώπης. Η Επιτροπή θα προσφύγει στο διάλογο για τον κοινό καθορισμό ορισμένων στόχων.
- Η Επιτροπή θα χρησιμοποιήσει το διάλογο με τις χώρες εταίρους για τα έγγραφα εθνικής στρατηγικής και τα προγράμματα βοήθειας προκειμένου να καθορισθεί ο τρόπος με τον οποίο τα ανθρώπινα δικαιώματα και ο εκδημοκρατισμός μπορούν να ενισχυθούν και να ενσωματωθούν στα κοινοτικά προγράμματα, μεταξύ άλλων, μέσω της κύρωσης των συμφωνιών για τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου και της αποτελεσματικής εφαρμογής τους καθώς και της εφαρμογής των συστάσεων των Ηνωμένων Εθνών.
- Είναι σκόπιμη η διεύρυνση και η εμβάθυνση του διαλόγου μεταξύ της Επιτροπής και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών προσφεύγοντας σε διάφορα κατάλληλα μέσα όπως το διαδίκτυο και συμπεριλαμβάνοντας όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, πέραν των ΜΚΟ που είναι αρμόδιες για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η Επιτροπή οφείλει να χρησιμοποιεί περισσότερο το διαδίκτυο με στόχο την προώθηση του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών.
- Η Επιτροπή θα συνεχίσει τις προσπάθειες για τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στον πολιτικό διάλογο σε όλες τις περιοχές, σύμφωνα με την προσέγγιση που έχουν ήδη υιοθετήσει οι χώρες ΑΚΕ και η Mercosur, περιλαμβανομένης της διευκόλυνσης του διαλόγου και των ανταλλαγών απόψεων σε θέματα πολιτικής και συνεργασίας σε τοπικό επίπεδο με την κοινωνία των πολιτών και τα κράτη μέλη.
- Η Επιτροπή θα αξιολογήσει τις επιπτώσεις του διαλόγου που διενεργεί και των σχετικών δραστηριοτήτων καθώς και το βαθμό επίτευξης των στόχων τους και θα υποβάλει έκθεση αξιολόγησης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στα κράτη μέλη.
- Η Επιτροπή θα προβεί σε αξιολόγηση των φόρουμ συζητήσεων των ΜΚΟ για τα ανθρώπινα δικαιώματα που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα και θα αναλάβει διαβουλεύσεις με τις ΜΚΟ, τα κράτη μέλη και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με τις μελλοντικές ενέργειες. Με βάση αυτές τις διαβουλεύσεις, η Επιτροπή θα υποβάλει συστάσεις στο Συμβούλιο σχετικά με τα συγκεκριμένα φόρουμ, υποδεικνύοντας κυρίως τον τρόπο με τον οποίο αυτά θα μπορούσαν να συμβάλουν στην υλοποίηση της παρούσας ανακοίνωσης.

β) Κοινοτικά προγράμματα βοήθειας

- Η Επιτροπή θα χρησιμοποιήσει ως βάση για τη δράση της και τον πολιτικό διάλογο που διεξάγει τα έγγραφα εθνικής στρατηγικής και θα εφαρμόσει τις κατευθυντήριες γραμμές για τη συστηματική κατάρτισή τους. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να αναλυθεί η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του εκδημοκρατισμού και του κράτους δικαίου καθώς και να εξετασθεί ο τρόπος με τον οποίο τα εθνικά προγράμματα κοινοτικής βοήθειας και άλλα κοινοτικά μέσα όπως η ΕΠΔΑΔ μπορούν να συμβάλουν στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του εκδημοκρατισμού.
- Κατά την κατανομή των χορηγήσεων ανά χώρα και κατά την αξιολόγηση των συμφωνιών εταιρικής σχέσης, η Επιτροπή θα επεκτείνει την προσέγγιση που ακολουθείται στο πλαίσιο του ETA και του MEDA σε όλα τα προγράμματα συνεργασίας προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη τα θετικά αποτελέσματα της υλοποίησης των μεταρρυθμίσεων στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου.
- Η Επιτροπή θα καταρτίσει μεθοδολογία αξιολόγησης των επιπτώσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα σχέδια και προγράμματα συνεργασίας προκειμένου να ελέγχει και να ενισχύει τις θετικές επιπτώσεις των μεμονωμένων σχεδίων και προγραμμάτων στα ανθρώπινα δικαιώματα. Η μεθοδολογία αυτή θα καταρτισθεί σε συνεννόηση με άλλους χορηγούς βοήθειας και λαμβάνοντας υπόψη την εμπειρία της Επιτροπής στη διεξαγωγή αξιολόγησης των σχετικών με το περιβάλλον και το φύλο επιπτώσεων. Κατά την αξιολόγηση αυτή θα ληφθούν υπόψη τα οικονομικά, πολιτιστικά και κοινωνικά δικαιώματα.
- Η Επιτροπή θα υιοθετήσει συμμετοχική διαδικασία για το σχεδιασμό των προγραμμάτων καθώς και για την αξιολόγηση, παρακολούθηση, έλεγχο και προώθηση των επιπτώσεων των μεμονωμένων έργων και προγραμμάτων στα ανθρώπινα δικαιώματα.

γ) Κατάρτιση

- Προβλέπεται η παροχή κατάρτισης στο προσωπικό της Επιτροπής, τόσο στην έδρα όσο και στις αντιπροσωπείες, σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εκδημοκρατισμού και ενσωμάτωσης.

III. Υιοθέτηση μία περισσότερο στρατηγικής προσέγγισης όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΕΠΔΑΔ), και τα κοινά σχέδια συνεργασίας με τα Ηνωμένα Έθνη και άλλους διεθνείς οργανισμούς

- Η Επιτροπή θα υιοθετήσει μεσοπρόθεσμη/ μακροπρόθεσμη στρατηγική για την ΕΠΔΑΔ που εστιάζεται σε περιορισμένο αριθμό θεμάτων και επικεντρώνεται σε ορισμένες χώρες επικέντρωσης της βοήθειας. Η στρατηγική αυτή πρόκειται να εγκριθεί κατόπιν διαβουλεύσεων με το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, διεθνείς οργανισμούς και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών/ ΜΚΟ και θα εφαρμοσθεί από το 2002 και εφεξής.
- Κατά την εφαρμογή της ΕΠΔΑΔ η Επιτροπή θα εξασφαλίσει την προώθηση της ισότητας των φύλων, των δικαιωμάτων των παιδιών και των ιθαγενών πληθυσμών, μέσω της "ενσωμάτωσής" τους ως οριζόντια θέματα σε όλα τα σχέδια.
- Όταν κρίνεται σκόπιμο και αποτελεσματικό από την άποψη του κόστους, θα προωθηθεί η περιφερειακή διάσταση των σχεδίων και η χρήση τεχνολογιών της πληροφορίας και των επικοινωνιών.
- Κατά την κατάρτιση των ετησίων προγραμμάτων, τα θέματα προτεραιότητας θα αποτελούν αντικείμενο επανεξέτασης. Οι χώρες επικέντρωσης της βοήθειας θα

επιλέγονται σε ετήσια βάση βάσει των εγγράφων εθνικής στρατηγικής/ εταιρικών σχέσεων για την προσχώρηση και κατόπιν διαβουλεύσεων. Θα εξασφαλίζεται επίσης ένας βαθμός ευελιξίας που θα επιτρέπει στην ΕΕ να ανταποκρίνεται σε έκτακτες και απρόβλεπτες ανάγκες.

- Η Επιτροπή, κατά την κατάρτιση του ετησίου προγράμματος, θα προβαίνει σε διαβουλεύσεις με τα κράτη μέλη, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τις ΜΚΟ.
- Είναι σκόπιμο να ληφθούν ενισχυμένα μέτρα για τη βελτίωση της διαχείρισης της ΕΠΔΑΔ και την αύξηση της διαφάνειάς της, μεταξύ άλλων μέσω της δημοσίευσης εκθέσεων για τις χρηματοδοτούμενες δράσεις, της δημοσίευσης κατευθυντήριων γραμμών για την επιλογή των συγκεκριμένων έργων και την κατάρτιση τελειότερων δεικτών αξιολόγησης των επιπτώσεων όσον αφορά την αξιολόγηση των έργων.
- Η Επιτροπή θα προβεί στην αξιολόγηση των δράσεων που χρηματοδοτεί η Κοινότητα βάσει των κανονισμών 975 και 976/99, που θα ολοκληρωθούν έως το 2002 και θα εγκρίνει κατάλληλες μελλοντικές προτάσεις πριν από τη λήξη ισχύος των κανονισμών 975/99 και 976/99, ήτοι πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 2004.
- Η Επιτροπή θα διερευνήσει από κοινού με άλλους βασικούς διεθνείς οργανισμούς που ασχολούνται με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό τρόπους εμβάθυνσης της συνεργασίας και αύξησης της αποτελεσματικότητάς της, μεταξύ άλλων, μέσω της έγκρισης στρατηγικών και στόχων συνεργασίας.
- Η Επιτροπή θα εξετάσει τη δυνατότητα χρησιμοποίησης της ΕΠΔΑΔ για την υποστήριξη των μηχανισμών των Ηνωμένων Εθνών που εμπίπτουν στις προτεραιότητες της ΕΚ καθώς και σχεδίων ad hoc.

Παράρτημα 3

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΑΛΑ	Ασία και Λατινική Αμερική
ASEAN	Σύνδεσμος των Κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας
ASEM	Συνάντηση Ασίας - Ευρώπης
ΓΔΘΔΑ	Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΓΥΑΑΔ	Γραφείο (ΗΕ) του Υπατου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα
ΔΕΕΣ	Διεθνής Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού
Διεθνές ΙΔΕΒ	Διεθνές Ινστιτούτο για τη Δημοκρατία και την Εκλογική Βοήθεια
ΔΟΕ	Διεθνής Οργάνωση Εργασίας
ECHO	Υπηρεσία Ανθρωπιστικής Βοήθειας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΣ	Έγγραφο Εθνικής Στρατηγικής
ΕΚ	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
ΕΚ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΕΤΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης
ΚΕΠΠΑ	Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτικής Ασφάλειας
ΚΣΑΑΣ - CARDS	Κοινοτική Συνδρομή για την Ανασυγκρότηση, την Ανάπτυξη και τη Σταθεροποίηση
ΛΔΚ	Λαϊκή Δημοκρατία της Κορέας (Βόρειος Κορέα)
MEDA	Μεσογειακές Χώρες
ΜΕΚ	Μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητική Οργάνωση
ΝΑΚ	Νέα Ανεξάρτητα Κράτη
ΟΑΣΕ	Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη
ΟΔΔΑ	Οικουμενική διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
PHARE	Σχέδιο δράσης για συντονισμένη βοήθεια στην Πολωνία και την Ουγγαρία
SAARC	Ένωση Νοτίου Ασίας για την Περιφερειακή Συνεργασία
ΣΓΠ	Σύστημα Γενικευμένων Προτιμήσεων
ΣΓΥ	Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων
ΣΕΕ	Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση
ΣΕΚ	Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα
Tacis	Τεχνική βοήθεια στην Κοινοπολιτεία των Ανεξαρτήτων Χωρών
Χώρες ΑΚΕ	Χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού

